

Jelentés a Jövőkép Programról

Tartalom

A jelentés háttere	5
1 Hallgatói jóléti rendszer	6
1.1 Ösztöndíjak	6
1.1.1 Helyzetkép	6
1.1.2 Beavatkozás indoklása	7
1.1.3 Hallgatói jövőkép	9
1.1.4 Akciók	9
1.1.5 Intézkedések	9
1.1.6 Forrásigény	9
1.2 Központi ponthatár a 41 szakon	10
1.2.1 Helyzetkép	10
1.2.2 Beavatkozás indoklása	11
1.2.3 Hallgatói jövőkép	11
1.2.4 Akciók	11
1.2.5 Intézkedések	11
1.2.6 Forrásigény	12
1.3 Nyelvi kompetenciák fejlesztése az intézményekben	12
1.3.1 Helyzetkép	12
1.3.2 Beavatkozás indoklása	13
1.3.3 Hallgatói jövőkép	13
1.3.4 Akciók	13
1.3.5 Intézkedések	14
1.3.6 Forrásigény	14
2 Kiválósági mobilitás, tehetség	14
2.1 Új Nemzeti Kiválóság Program	14
2.1.1 Helyzetkép	14
2.1.2 Beavatkozás indoklása	15
2.1.3 Hallgatói jövőkép	16
2.1.4 Akciók	16
2.1.5 Intézkedések	16
2.1.6 Forrásigény	17
2.2 Tudományos életpálya	17

2.2.1	Helyzetkép	17
2.2.2	Beavatkozás indoklása	19
2.2.3	Hallgatói jövőkép	19
2.2.4	Akciók	19
2.2.5	Intézkedések	19
2.2.6	Forrásigény.....	20
2.3	Tehetséggondozás	20
2.3.1	Helyzetkép.....	20
2.3.2	Beavatkozás indoklása	20
2.3.3	Hallgatói jövőkép	21
2.3.4	Akciók	21
2.3.5	Intézkedések	21
2.3.6	Forrásigény.....	22
2.4	Külföldi hallgatók és mobilitás	22
2.4.1	Helyzetkép.....	22
2.4.2	Beavatkozás indoklása	23
2.4.3	Hallgatói jövőkép	24
2.4.4	Akciók	24
2.4.5	Intézkedések	24
2.4.6	Forrásigény.....	25
2.5	Külföldön tanuló magyar diákok.....	25
2.5.1	Helyzetkép.....	25
2.5.2	Beavatkozás indoklása	25
2.5.3	Hallgatói jövőkép	26
2.5.4	Akciók	26
2.5.5	Intézkedések	27
2.5.6	Forrásigény.....	27
2.6	Külhoni hallgatók	27
2.6.1	Helyzetkép.....	27
2.6.2	Beavatkozás indoklása	28
2.6.3	Hallgatói jövőkép	28
2.6.4	Akciók	28

2.6.5	Intézkedések	29
2.6.6	Forrásigény.....	30
3	Jó hallgatónak lenni	30
3.1	Kollégiumok	30
3.1.1	Helyzetkép.....	30
3.1.2	Beavatkozás indoklása	32
3.1.3	Hallgatói jövőkép	32
3.1.4	Akciók	33
3.1.5	Intézkedések	33
3.1.6	Forrásigény.....	34
3.2	Infrastruktúra.....	35
3.2.1	Helyzetkép	35
3.2.2	Beavatkozás indoklása	37
3.2.3	Hallgatói jövőkép	38
3.2.4	Akciók	39
3.2.5	Intézkedések	39
3.2.6	Forrásigény.....	41
3.3	Egyéb szolgáltatások	41
3.3.1	Helyzetkép.....	41
3.3.2	Beavatkozás indoklása	42
3.3.3	Hallgatói jövőkép	42
3.3.4	Akciók	42
3.3.5	Intézkedések	43
3.3.6	Forrásigény.....	44
4	Tartalom, módszer.....	48
4.1	Oktatói felelősség, oktatói munka	48
4.1.1	Helyzetkép.....	48
4.1.2	Beavatkozás indoklása	49
4.1.3	Hallgatói jövőkép	49
4.1.4	Akciók	49
4.1.5	Intézkedések	50
4.1.6	Forrásigény.....	51
4.2	A képzések tartalma.....	51

4.2.1	Helyzetkép	51
4.2.2	Beavatkozás indoklása	52
4.2.3	Hallgatói jövőkép	53
4.2.4	Akciók	53
4.2.5	Intézkedések	54
4.2.6	Forrásigény.....	54
4.3	Kötelező nyelvvizsga	55
4.3.1	Helyzetkép	55
4.3.2	Beavatkozás indoklása	55
4.3.3	Hallgatói jövőkép	56
4.3.4	Akciók	56
4.3.5	Intézkedések	56
4.3.6	Forrásigény.....	57
4.4	Bürokrácia	57
4.4.1	Helyzetkép	57
4.4.2	Beavatkozás indoklása	57
4.4.3	Hallgatói jövőkép	58
4.4.4	Akciók	58
4.4.5	Intézkedések	58
4.4.6	Forrásigény.....	58
4.5	Tanárképzés	59
4.5.1	Helyzetkép	59
4.5.2	Beavatkozás indoklása	60
4.5.3	Hallgatói jövőkép	60
4.5.4	Akciók	60
4.5.5	Intézkedések	60
4.5.6	Forrásigény.....	60

A jelentés háttere

A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája 2017 áprilisában indította el Jövőkép a Programot azzal a céllal, hogy a hallgatók szemszögéből tárja fel a döntéshozók előtt a magyar felsőoktatás problémáit, egyidejűleg azokra válaszokat és megoldási javaslatokat adjon, valamint megfogalmazza a hallgatók jövőképét a magyar felsőoktatás kiemelt területein. A felsőoktatási hallgatók fórumokon, beszélgetéseken és online kérdőíveken jelzett észrevételeit egy jelentésben összegezte az országos hallgatói szervezet.

A jelentést Palkovics László oktatásért felelős államtitkár vette át 2017 júliusában és annak tartalmáról egyeztetéseket kezdeményezett a HÖÖK-kal. A tárgyalás vezetője Horváth Zita felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár volt és az egyeztetésekbe bevonásra került ágazatokon átívelő érintettsége miatt a Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkárság, az Egészségügyi Államtitkárság, a Sportért Felelős Államtitkárság, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikáért Felelős Államtitkársága, valamint a Kiemelt Kormányzati Beruházások Központja is. Jelen dokumentum foglalja össze az egyeztetések eredményeképpen kidolgozásra került akciókat és intézkedéseket, amelyek választ adnak a hallgatók által feltárt problémákra.

A dokumentum négy fő fejezetben foglalja össze a hallgatói jólét rendszereivel, a hallgatói kiválósággal és tehetséggel, a hallgatói létet meghatározó infrastrukturális és szolgáltatási környezettel, valamint az oktatás tartalmával és módszereivel kapcsolatos témaköröket.

1 Hallgatói jóléti rendszer

1.1 Ösztöndíjak

1.1.1 Helyzetkép

Az elmúlt években a magyar hallgatók számára elérhető állami felsőoktatási ösztöndíjak területén több ösztöndíjtípus esetén tehetünk említést jelentősebb átalakításról és/vagy forrásbővítésről. 2016 szeptember 1-től a doktorandusz hallgatók ösztöndíja képzésük első két évében havonta 140.000 Ft-ra, míg képzésük utolsó két évében havi 180.000 Ft-ra emelkedett. Ezt további egyszeri 400.000 Ft-os összeg egészíti ki a doktori oklevél megszerzése esetén. A korábbi köztársasági ösztöndíj helyébe lépett nemzeti felsőoktatási ösztöndíj a 2017-es évtől a korábbi évi 340.000 Ft-os ösztöndíj helyett 400.000 Ft-ra nőtt. A Klebelsberg Képzési Ösztöndíj Program, a Magyar Sportcsillagok Ösztöndíj, valamint az Új Nemzeti Kiválóság Program keretén belül elnyerhető ösztöndíjak is új forráslehetőséget biztosítanak a felsőoktatási hallgatók számára. A Kormány 160/2017. (VI. 28.) számú rendeletével hozta létre a Michalicza-ösztöndíjprogramot, amellyel a felsőfokú végzettséggel már rendelkező ápolókat támogatja a mesterfokozat és okleveles ápoló szakképzettség megszerzésében. Megjelent a vidéki egyetemeken jogi tanulmányokat folytató hallgatókat támogató kiválósági és tanulmányi jogász ösztöndíj is, amely a tanulmányi eredmények mellett a szakmai tevékenységet is értékeli.

Ugyanakkor a normatív támogatási rendszerben elérhető hallgatói ösztöndíjak területén jelentős hallgatói elégedetlenség jelentkezik az ösztöndíjak alacsony összege következtében. A felsőoktatási ösztöndíjrendszer forrásait normatíva formájában a 2011. évi CCIV. nemzeti felsőoktatási törvény, keretszabályait a felsőoktatásban résztvevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetett egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet szabályozza. A legutolsó forrásbővítésre 2007-ben került sor, a hatályos kormányrendelet megalkotásával egyidejűleg, ami akkor egybe esett a jogosultak arányának drasztikus csökkentésével. Ez mára azt idézte elő, hogy az alrendszer válsága hatványozott kihívást jelent, és azonnali megoldásra vár. A több kisebb módosításon átesett szabályozás mára nem csak elavulttá, de áttekinthetetlenné is vált. A hallgatók nem tudják előre tervezni, jogosultak-e, és ha igen, mekkora ösztöndíjra. Ráadásul napjainkban a korábbinál sokkal könnyebben szereznek tudomást a különböző felsőoktatási intézmények eltérő, gyakran ellentmondásos gyakorlatairól is. Mindezek jelentősen fokozzák az alacsony – és nem mellel 10 éve változatlan – összegek miatti elégedetlenséget. A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciájának felvetése, hogy a rendszerben fellelhető hibákat a forrásbővítéssel egyidejűleg orvosolni kell, ennek érdekében fogalmazták meg javaslatcsomagjukat egy átláthatóbb és hatékonyabb rendszerre. E javaslatok

átültetése lehet a garancia arra, hogy az állam által az ösztöndíjrendszer céljából rendelt közpolitikai célkitűzések – hozzáférhető felsőoktatás, magas hallgatói teljesítmény – végre világosan és egyértelműen érvényesülhessenek, és így a források hatékonyabban kerüljenek felhasználásra. További várható hatás a hallgatói elégedettség növelése – nemcsak a 2007-es reálérték visszaállítása, de az átláthatóbb szabályok lefektetése által is. A javaslatok kidolgozását megelőzően, azok megalapozása érdekében a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája felmérést készített a jelenlegi ösztöndíjrendszer hatékonyságáról és az ösztöndíjak szerepéről a hallgatók körében. A felmérések is igazolták, hogy beavatkozás szükséges, az ösztöndíjak, azaz a normatíva emelése tekintetében, hiszen a jelenlegi ösztöndíj összegek mára távol kerültek valódi rendeltetésüktől. A hallgatói szervezet felmérése mellett az Országos Kompetenciamérésre és a Felsőoktatási Információs Rendszerre támaszkodó elemzés is igazolja, hogy a felsőoktatás hozzáférhetőségének javítása érdekében beavatkozásra van szükség.

Ezzel összhangban több, a Kormány által elfogadott stratégiai dokumentum is megfogalmazza az ösztöndíjrendszer fejlesztésének igényét. A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terve a 2.1.1. számú célkitűzéshez rendelt B) intézkedés részeként tartalmazza a hallgatói sikeresség támogatását elősegítő elemek megjelenítését a tanulmányi alapú ösztöndíjak elosztási metodikájában. A 2.1.2. számú célkitűzés C) intézkedése pedig a szociális ösztöndíjrendszer átalakítását irányozza elő annak érdekében, hogy hatékonyabban járulhasson hozzá a felsőoktatás hozzáférhetőségéhez a hátrányos helyzetben lévő, rászoruló fiatalok számára és ezáltal a társadalmi mobilitáshoz.

A felsőoktatási stratégiában meghatározott intézkedések mellett az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó szakpolitika keretstratégiájának 2014-2020 évekre vonatkozó cselekvési tervéről szóló 1705/2016. (XII. 5.) Korm. határozat 10. pontjában is elrendelte a Kormány a tanulási ösztönzők rendszereinek fenntartását, illetve bővítését, különös tekintettel a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, kiemelten a roma származású és a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő tanulókra, hallgatókra. A Korm. határozathoz tartozó Cselekvési Terv ehhez kapcsolódóan 58. intézkedésként tartalmazta a hallgatói ösztöndíj- és juttatásrendszer általános reformját, 2018. január 31-ei határidővel.

1.1.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A számos változtatáson átesett forrásrendszer nehezen áttekinthető, és nem feleltethető meg az időközben átalakított juttatási módoknak. Indokolttá vált a forráselosztás szerkezetének átalakítása annak érdekében, hogy a rendszer átláthatóbb és ésszerű legyen.

- ❖ A felsőoktatási ösztöndíjak forrásaként szolgáló normatívák az elmúlt 10 évben nem emelkedtek, ennek köszönhetően az ösztöndíjak már csak a nevükben ösztönöznek, valós motivációs erővel nem rendelkeznek a hallgatók felé.
- ❖ A jelenlegi rendszer nem alkalmas arra, hogy méréseket lehessen végezni a működése, hatékonysága tekintetében.
- ❖ A felsőoktatási hallgatók számára az elvégzett tanulmányi teljesítmény alapjául szolgáló ösztönzés nem kiszámítható, nem egyértelmű, nem követhető.
- ❖ A bürokratikus ügyintézés az ösztöndíj pályázatok területén nagy adminisztrációs terhet ró a hallgatóra és a háztartásokra, valamint a felsőoktatás szervezeti egységeire is.
- ❖ A rendkívüli szociális ösztöndíj területén is egységes keretrendszer kodifikálása szükséges, emellett meggondolandó az alaptámogatás összegének alap- és mesterszakok tekintetében fordítottan meghatározni (jelenleg a mesterszakos hallgató alaptámogatása a magasabb). A felsőoktatási tanulmányait megkezdő alapszakos hallgatóra és családjára nagyobb anyagi teher hárul: a helyszín és környezetváltozás, a tanévkezdéshez szükséges eszközök beszerzése miatt, melyet az első félévben a teljesítmény alapú ösztöndíjak hiányában nagy terhet jelent a háztartásoknak. A mesterszakos hallgató számára ráadásul számos felsőoktatási intézmény nyújt ösztöndíjat a tanulmányi teljesítmény alapján a hallgató első mesterszakos féléve során.
- ❖ A rendszer egésze felülvizsgálatra szorul, hiszen a képzési szerkezet változását követően nem került átdolgozásra a hazai ösztöndíj-rendszer.
- ❖ A nemzeti felsőoktatási ösztöndíj összegének további emelése szükségeltetik az ösztöndíj presztízsének visszaállítása érdekében abban az esetben is, amennyiben ez a jogosult létszám csökkenésével jár.
- ❖ A magyar felsőoktatás ösztöndíj-rendszere egyenlőtlen képet mutat az önköltséges, illetve az állami ösztöndíjas hallgatók között. Az önköltséges hallgatók számottevő része nem részesül sem teljesítményalapú, sem szociális alapú ösztöndíjban, amely jelentősen megnehezíti megélhetési körülményeit. Ezáltal amellet, hogy önköltségük finanszírozása jelentős terhet ró a hallgatóra, illetve annak családjára, jövedelem kiegészítésre, munkavállalásra kényszeríti az önköltséges hallgatókat. Ennek következtében indokolt a beavatkozás a központi ponthatárok meglétéből következően, illetve az önköltséges hallgatók ösztönzése érdekében.
- ❖ Felül kell vizsgálni a jelenlegi tanulmányi teljesítményt keretező szabályokat, hiszen az ösztöndíj-rendszer a hallgatói motivációval képes az előrehaladás támogatására, és a lemorzsolódás csökkentésére. A jelenlegi átsorolási rendszer helyett egy motivációra építő, az előírt mintaterv szerinti haladást pozitívan ösztönző rendszer kiépítése indokolt.

1.1.3 Hallgatói jövőkép

Az ösztöndíjrendszer a felsőoktatás hozzáférhetőségét érdemben segíti, a hallgatók élethelyzetét támogatja, a teljesítményeket elismeri, ösztönző és átlátható.

1.1.4 Akciók

- ❖ A felsőoktatási ösztöndíjak területén a vonatkozó jogszabályok módosítása a felsőoktatási juttatások helyzetének rendezése érdekében.
- ❖ A jogszabály-módosításnak ki kell terjednie a forrásbővítésre, egyidejűleg a forrásszerkezet és elosztás átalakítására is.
- ❖ Átfogó, általános vizsgálat indítása a felsőoktatási intézményekben a hallgatói juttatások intézményi felhasználásáról, a jogszabályok által rögzített intézményi kötelezettségek betartásáról.
- ❖ Az új térítési és juttatási rendeletben az önköltséges hallgatók ösztönzésének biztosítása.

1.1.5 Intézkedések

- ❖
- ❖ A felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III.26.) Korm. rendelet módosítása a kapcsolódó ágazati jogszabályok figyelembevételével.
- ❖ A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény módosítása.
- ❖ Munkacsoport felállítása a HÖÖK és az MRK részvételével az Oktatási Államtitkárság vezetésével, az általános vizsgálat szempontrendszerének, ütemezésének meghatározására.
- ❖ Az új térítési és juttatási rendeletben javasolt előírni, hogy az önköltség legalább 5%-át az intézmények kötelesek az önköltséges hallgatók tanulmányi alapú juttatására elkülöníteni, továbbá meg kell határozni ennek elosztásának elveit az állami ösztöndíjas hallgatók tanulmányi ösztöndíjának elveivel összhangban.

1.1.6 Forrásigény

Az 1. számú függelékben meghatározott inflációkövető normatíva emelés 2017-es adatokkal számolva 12 milliárd forintos forrásbővítést kíván.

1.2 Központi ponthatár a 41 szakon

1.2.1 Helyzetkép

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. tv. 2013. január 1-jétől hatályos módosítása hatalmazta fel a minisztert, hogy határozatában állapítsa meg, mely szakokon érhető el állami ösztöndíjas képzés, valamint évente minimális felvételi pontszámokat határozhasson meg az egyes szakok magyar állami ösztöndíjas formájára való felvétel feltételeként. Ez az állami ösztöndíjas központi ponthatár az egyes szakok esetében meghaladhatja a képzéseknek a Kormány rendeletében meghatározott (a költségviselés módjától függetlenül teljesítendő) általános minimumponthatárát.

Ezt követően 2013 januárjában született meg az emberi erőforrások minisztere és a HÖOK között az a részmegállapodás, amely rögzítette, hogy valamennyi szakon elérhetőek lesznek továbbra is állami ösztöndíjas helyek. Ennek megfelelően 2013-ban 16 szak esetében került meghatározásra központi ponthatár, 2015 óta pedig a miniszteri határozat összesen 41 szak esetében ír elő a kormányrendeletben szereplő általános, 280 pontos értéknél magasabb feltételt az állami ösztöndíjas képzésben való részvételhez. A magas központi ponthatárú szakok a gazdasági, a jogi valamint a társadalomtudományi, illetve a bölcsészettudományi képzési területekről kerülnek ki.

A 2013 januári részmegállapodás rögzítette, hogy a Kormány törekszik arra, hogy az érintett szakokon a 240 pontot elérő vagy meghaladó elsőhelyes jelentkezők 10-20%-a számára biztosítson magyar állami ösztöndíjas férőhelyet. Ez országos átlagban meg is valósult, de ez a létszám – különösen egyes gazdaságtudományi és jogi szakok esetében – főként a fővárosi intézményekben összpontosult, így a vidéki intézmények nehéz helyzetbe kerültek.

Időközben a munkaerő-piaci helyzet is változott, így az esetleges túlképzésre vonatkozó korábbi megállapítások a szakok jelentős részénél felülvizsgálandók. Úgy a Magyarországon működő multinacionális vállalatok, mint a hazai kis- és középvállalkozások igénylik a megfelelően felkészült és a jelenleginél nagyobb számban rendelkezésre álló gazdasági szakembereket. Különösen a pénzügy és számvitel, a kereskedelem és marketing és a turizmus-vendéglátás alapszakok végzettjei iránt haladja meg a kereslet a megfelelő minőségű kínálatot.

A hátrányos helyzetű/halmozottan hátrányos helyzetű (HH/HHH) személyek jogszabályi meghatározásának 2014-es változásával egyidejűleg drasztikusan lecsökkent a csoportba tartozó fiatalok száma. A rögzített központi ponthatár a jellemzően alacsonyabb társadalmi háttérből érkező középiskolások helyzetét tehát egyrészt azért is súlyosbítja, mert a tanulmányi eredményük az esetek túlnyomó többségében elmarad az ösztöndíjas helyhez jelenleg előírttól, másrészt, az önköltség számukra olyan terhet jelentene, amely eltántorítja őket a jelentkezéstől.

1.2.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ Mind a HH/HHH hallgatók számát vizsgáló, mind a Családi Hátér Indexen alapuló elemzések alátámasztják, hogy ezen hallgatók aránya még a teljes felsőoktatásra jellemző (és egyébként is alacsony) értékektől is elmarad az érintett szakokon. Ez károsan érinti a társadalmi mobilitást.
- ❖ A rögzített ponthatárok olyan szakokat is sújtanak, amelyhez a kapcsolódó munkaerő-piaci szegmensben jelentős a minőségi munkaerő iránti igény.
- ❖ A szabályozás nem egyenlő mértékben érinti a felsőoktatási intézményeket, hiszen a magas ponthatárt elérő jelentkezők néhány intézménybe koncentrálódnak. A budapesti képzéseket kevésbé érinti negatívan, viszont elsorvaszt több vidéki szellemi műhelyt.
- ❖ A sokak számára elérhetetlennek tűnő ponthatár kontraszelekcióhoz vezet. Az érintett intézmények pénzügyi okokból kénytelenek a minimum ponthatárt alig meghaladó, rosszabb képességű, ám fizetőképes jelentkezőket is felvenni.

1.2.3 Hallgatói jövőkép

A felsőoktatással kapcsolatos döntések szem előtt tartják a hozzáférhetőséget és a vidéki intézmények értelmiségképzéseinek jelentőségét.

1.2.4 Akciók

⋮

- ❖ A 41 szakra vonatkozó központi ponthatárok rendszerének felülvizsgálata, és minimális intézkedésként területileg kiegyenlítettebben megoszló felvételi megoszlást és szélesebb körű felvételt biztosító központi ponthatárok megállapítása.
- ❖
- ❖ A központi ponthatárok megállapítása során – az indokolt eltérések kivételével – törekedni kell képzési területi (ágazati) szinten egységes központi ponthatár megállapítására.

1.2.5 Intézkedések

- ❖ Meg kell vizsgálni az MRK és a HÖOK bevonásával az érintett szakokra jelentkezők felvételi pontszámainak eloszlását. A 2018. évi felvételi eljárás során és azt követően olyan ponthatárt kell megállapítani, amely biztosítja a gazdasági szakemberek iránti igények megfelelő színvonalú felvettekkel történő ellátását, a jelenleginél egyenletesebb területi megoszlásban, továbbá a hallgatók nagyobb arányú felvételét állami ösztöndíjas képzésre.

- ❖ A központi ponthatárok megállapítása során az eddigi gyakorlatnak megfelelően figyelembe kell venni a Diplomás Pályakövetési Rendszer elhelyezkedési és egyéb adatait is.

1.2.6 Forrásigény

A forrásigény a felvett állami ösztöndíjas hallgatók számának növekedéséből és az utánuk folyósított, alaptevékenységi támogatásból adódik.

1.3 Nyelvi kompetenciák fejlesztése az intézményekben

1.3.1 Helyzetkép

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 51. § (1) bekezdése rendelkezik arról, hogy a felsőfokú tanulmányok befejezését igazoló oklevél kiadásának előfeltétele a sikeres záróvizsga mellett, – ha a törvény másképp nem rendelkezik – az előírt nyelvvizsga letétele, míg a törvény a 11. § (2) bekezdésében a felsőoktatási intézmények számára kötelezettséggént írja elő, hogy lehetőséget kell teremteniük az idegen szaknyelvi ismeretek fejlesztésére. Ehhez kapcsolódó rendelkezést tartalmaz a törvény 2015. szeptember 1-jétől hatályos 49. § (2a) bekezdésének b) pontja, amely szerint biztosítani kell, hogy a hallgató az összes előírt kredit tíz százalékáig terjedően nem magyar nyelven oktatott tárgyat vehessen fel. Az egyes szakokhoz tartozó nyelvvizsga kötelezettségeket a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2016. (VIII.5.) EMMI rendelet szabályozza.

A KKK-k által előírt – egyes esetekben két nyelvvizsga – kötelezettség teljesítésében a hallgatók esetenként nem kapnak segítséget az intézménytől.

A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terve szerint is kiemelt fontosságú az idegen nyelvű szaknyelvi ismeretek biztosítása az alkalmazói szféra képzési igényeinek megfelelően. A stratégia továbbá a sok esetben külföldi tulajdonosi háttérű és munkanyelvű munkaerő-piaci környezetre tekintettel is ösztönzendőnek tartja az idegen nyelvű képzések indítását, továbbá ez előfeltétele a magyar felsőoktatás tudásexport-teljesítményének és a külföldi hallgatói létszám növelésének is. A stratégia 2.2.3. célkitűzése szerint az idegen nyelvű tartalmak növelése révén a nemzetközi munkaerő-piaci elvárásokhoz jobban alkalmazkodó diplomások képzése válik lehetővé, továbbá a felsőoktatási intézmények versenyképességének is feltétele a nemzetközi hallgatói, oktatói, szakmai és kutatási hálózatokba való bekapcsolódás.

2014 januárjában a Nemzetgazdasági Minisztérium Foglalkoztatásért Felelős Államtitkársága elindította a Diplomamentő csomagot, melynek 3 milliárd forintos költsége a Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprészből került biztosításra. A program lebonyolításáért az Országos Foglalkoztatási Közhasznú

Nonprofit Kft. (OFA) volt a felelős. A programban olyan magyar állampolgárok vehettek részt, akik nyelvvizsga hiányában nem rendelkeztek diplomával, de már sikeres államvizsgát tettek, nincs hallgatói jogviszonyuk és legfeljebb 35 évesek. A támogatott nyelvi képzéseken 10 243 fő vett részt, közülük 9822-en eredményesen el is végezték azt. A költségvetési támogatásból finanszírozott képzések segítségével 6363 diploma kiadása valósult meg. További intézkedésként a Kormány elfogadta, hogy 2018. január 1-jétől a 35 év alatti fiatalok támogatást kapnak nyelvvizsgáik, illetve nyelvi emelt szintű érettségijük sikeres teljesítése esetén. Ezen túl az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program keretében, közösségi forrásból is támogatásra került a felsőoktatási hallgatói korosztály nyelvtanulása, több esetben a felsőoktatási intézmények bevonásával (pl. EFOP-3.2.14. – Nyelvtanulással a boldogulásért). A nyelvi készségek fejlesztésének megkönnyítését szolgálhatja az is, ha a hallgatói hitelezés kiszélesítésre került azzal a lehetőséggel, hogy a hallgatók idegen nyelven folyó képzés esetén az ún. nyelvi hozzájárulás díját is fedezhetik diákhitel felvételével. Tervezett továbbá az ún. nyelvi képzésre fordítható diákhitel bevezetése is, a hallgatók ill. volt hallgatók részére a kimeneti nyelvi követelmények teljesítését segítő.

1.3.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A hallgatók számára a fentiekben részletezett jogszabály által előírt kötelezettségek teljesítéséhez szükséges biztosítani a feltételeket is.
- ❖ A Magyarország Kormánya által elfogadott Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terv 2016-2020 című dokumentumban lefektetett célkitűzések megvalósíthatósága.
- ❖ Az ezen a területen elindított beavatkozás továbbá elősegítheti a lemorzsolódás csökkentését, illetve a hallgatók munkaerőpiacra való sikeres kilépését.

1.3.3 Hallgatói jövőkép

A felsőoktatási intézmények képesek biztosítani a nyelvi fejlődés lehetőségét a szaknyelv elsajátítása esetén éppúgy, mint az általános idegen nyelvi ismeretek felzárkóztatásában.

1.3.4 Akciók

- ❖ Intézményeken belüli állapot- és igényfelmérés a hallgatók körében a nyelvoktatásra és az idegen nyelven oktatott tantárgyakra vonatkozóan.
- ❖ Az intézmények e területen ellátandó feladatait pontosítani kell a vonatkozó jogszabályokban.

- ❖ Munkaerő-piaci szereplők elvárásainak összegzése és ezek egyeztetése a szaknyelvet oktatókkal.
- ❖ Továbbképzések tartása a szaknyelvi oktatók számára.
- ❖ Általános nyelvi kurzusok és nyelvvizsga-előkészítők indítása az intézményeken belül (akár a szabadon választható kreditek terhére).
- ❖ A finanszírozási rendszer esetleges átalakítása során a nyelvi képzések beépítése az önköltség számítási képletbe, amennyiben az adott intézmény, illetve szak számított önköltsége még nem éri el a kormányrendeleti maximális értéket.

1.3.5 Intézkedések

- ❖ A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény módosítása az intézményi feladatok pontosításával.
- ❖ Intézményi erőforrástérkép készítése.
- ❖ Ajánlások megfogalmazása az intézmények számára belső szabályozóik módosítására a nyelvi kurzusok tekintetében.
- ❖ Az MRK, a HÖÖK és a munkaerő-piaci szereplőket tömörítő szervezetek részvételével és az oktatási kormányzat vezetésével munkacsoport létrehozása.

1.3.6 Forrásigény

Az intézményeken belüli állapot- és igény-felmérés alapján határozható meg.

2 Kiválósági mobilitás, tehetség

2.1 Új Nemzeti Kiválóság Program

2.1.1 Helyzetkép

A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terve az 5. célkitűzés intézkedéseire fűzött felvezető gondolatok között rögzíti, hogy a tudományos kutatás finanszírozásának teljesítményhez kötött támogatása mellett célzott speciális támogatások szükségesek a kutatói utánpótlás biztosítására. Ennek megfelelően indult útjára 2016-ban a korábban sikeresen működő Nemzeti Kiválóság Program folytatásaként az Új Nemzeti Kiválóság Program. A programot nagy várakozással fogadták a hallgatók, ugyanis a Nemzeti Tehetségprogram vonatkozó pályázatán (Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíj), és a köztársasági ösztöndíjon kívül nem állt a rendelkezésükre országos struktúrában működő kiválósági ösztöndíjprogram.

A pályázati rendszer terheltségének számai jól látszódnak a sikeres pályázatok arányaiban: ez az „A” keret esetében 62%-os lett, a „B” keret esetében pedig 16%-os. A közel 8700 aktív doktorandusz közül 2016-ban 1115-en nyújtottak be pályázatot és végül 153-an részesültek támogatásban (ami az összes doktoranduszra vetítve mindössze 1,75%-ot jelent); az „A” kategória esetében pedig a hozzávetőlegesen 20000 tudományos diákköri tevékenységet végző hallgató jelenti a célcsoportot, akik közül 496 nyertes pályázó került ki.

A fenti számok is igazolják a második évre végrehajtott forrásbővítés jelentőségét, melynek eredményeképpen a fedezetként szolgáló forrás csaknem kétszeresére, hozzávetőleg 4 milliárd forintra emelkedett.

Az eddigi tapasztalatok, és a végzett számítások alapján az mondható, hogy az összegek elegendőek arra, hogy megfelelő motivációt és presztízt jelentsenek a kutatási tevékenységet végző hallgatók számára, valamint komoly segítséget nyújthatnak ahhoz, hogy az ösztöndíjban részesülők a szakmai munkájukra koncentrálhassanak. További előrelépés, hogy az idei évben újabb keretösszeg-emelésre kerülhetett sor.

A kutatói utánpótlás biztosításának jegyében sor került a „C” keret létrehozására, kifejezetten a 40 év alatti oktatók, kutatók kutatói ösztöndíjának biztosítására, valamint bevezetésre került a források intézményi szinten történő átcsoportosíthatóságának lehetősége az A-B-C keretek között. Az 5 és 10 hónapos támogatási időszakok (továbbfutó) bevezetése elmozdulás a minőség emelésének irányába, mivel a támogatási periódus első részét követően a hallgatóknak kutatási tervet, valamint az előző 5 hónapra vonatkozóan szakmai beszámolót kell benyújtaniuk.

Összességében elmondható, hogy 2018-ra a rendelkezésre álló források biztosítják annak anyagi fedezetét, hogy a program elérje az előzetesen kitűzött küldetését. Így a felsőoktatási hallgatók visszajelzése a Jövőkép Programban elsősorban a jelenlegi rendszerben fellelhető problémák orvoslását, a rendszer finomhangolását célozzák.

2.1.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A rendszer folyamatos fejlesztése érdekében elengedhetetlen a korábbi évek pályázatainak nyomon követése. Különösen fontos ez a hatékonyságnövelés céljából, melynek egyik alappillére, hogy a korábbi ösztöndíjasok is visszacsatolást adhassanak a teljesített pályázati ciklusukról.
- ❖ A szakmai pontozás esetében világosabb bírálati szempontrendszer kialakítására van szükség, hogy sokkal átláthatóbbá váljon a pontozási metodika.

2.1.3 Hallgatói jövőkép

A Program a magas színvonalú munkát ösztönzi, támogatja, elismeri. Az érintettek bevonásával fejlődik és képes a magújulásra annak érdekében, hogy mindenkor hatékonyan töltse be funkcióját.

2.1.4 Akciók

- ❖ A pályázás menetének módosítása, online pályázati felület kialakítása.
- ❖ Alumni hálózat kialakítása, akár más programok (pl. Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíj vagy Campus Mundi) mintájára.
- ❖ Korábbi ösztöndíjasok értékeléseinek feldolgozása, javaslataik mérlegelése, rendszerszintű felhasználása.
- ❖ A tájékoztatási feladatok hatékonyabb ellátása.

2.1.5 Intézkedések

- ❖ A támogatás kezelőjének a pályázati rendszer korszerűsítése érdekében ki kell alakítania egy központi online felületet, erre jó példa lehet a Campus Mundi esetében alkalmazott scholarship.hu rendszer, amely kellően egyszerű és áttekinthető. Ugyancsak a támogatáskezelő koordinálásával ki kell alakítani az ösztöndíjasok utánkövetésének hatékonyabb rendszerét, az alumni hálózat kialakítását (lehetséges eszköz pl. alumni találkozók, esetmegbeszélések szervezése).
- ❖ Az ÚNKP egyes kategóriái pályázati kiírásának módosításai a következő változtatási javaslatok figyelembevételével:
 - A pályázat benyújtása online felületen történjen.
 - A pályázatok elbírálásának szempontjait kategóriánként kell meghatározni, melynek érdekében oktatókból, szakértékből, hallgatói és doktorandusz képviselőkből álló munkacsoportot kell létrehozni.
 - A pályázatot bíráló felsőoktatási intézmény a pályázat elfogadásáról vagy elutasításáról szóló tájékoztatással egyidejűleg elektronikus úton tájékoztassa a pályázót a pályázathoz tartozó bírálati megállapításokról (elért részpontszámok, kutatási terv értékelése stb.) is.
- ❖ Az ÚNKP működési szabályzatának módosítása a pályázás menetére, a bírálati szempontrendszerre, a hallgatói képviselők bírálóbizottsági megjelenítésére és a határidők hosszának növelésére vonatkozóan a következőkre figyelemmel:
 - A pályázók részére a Pályázati Kiírás megjelenésétől számítva a benyújtásra előírt határidő meghosszabbítása.

- A bírálatra felkért szakértők között az A kategória esetén legalább egy hallgatói, a B kategória esetén legalább egy doktorandusz képviselő szerepeljen.
- A pályázatról szóló döntési értesítéssel együtt a hozzátartozó részletes bírálat kérésre kerüljön megküldésre elektronikusan.
- El kell készíteni a program kommunikációs stratégiáját és cselekvési tervét, amelynek megvalósításába intézményi szinten be kell vonni a hallgatói önkormányzatokat a hallgatók hatékony elérésének és informálásának érdekében.

2.1.6 Forrásigény

Az említett megoldási javaslatok közül kettő rendelkezik forrásigénnyel, amely egy online pályázati rendszer kialakítása esetében nagyságrendileg 30 millió forintot jelent, míg a megfelelő kommunikációs tevékenység megvalósítása egy ekkora program esetében legfeljebb 15 millió forintból megvalósítható. Ezek a módosítások a jelenlegi keret terhére átcsoportosítással megvalósíthatóak, a költségvetési törvény módosítása nem indokolt.

2.2 Tudományos életpálya

2.2.1 Helyzetkép

A tudományos életpálya választását tervező felsőoktatási hallgatók számára a jelenlegi rendszerben a tudományos diákkörök, a szakkollégiumok, a demonstrátori rendszer, majd a doktori iskolák jelentenek intézményesített keretek közötti kibontakozási lehetőséget, amit a szakmai és tudományos ösztöndíjak támogatnak. Természetesen intézményi elkötelezettségtől függően léteznek más tehetséggondozó programok is, ahol főleg a résztvevők személyes elkötelezettsége határozza meg az eredményességet. A személyes elkötelezettség meghatározó jelenléte a rendszer egészére jellemző, ami minden pozitív hozadékaival együtt a gyenge intézményesítettség üzenetét hordozza.

A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terve is megállapítja, hogy a doktori képzés terén Magyarországon a 25-34 éves korosztályban a rendelkezésre álló adatok szerint ezer lakosra vetítve évente 0,8 a kiadott PhD-fokozatok száma, miközben az EU-átlag 1,69. A 2008 óta a PhD-fokozatot szerzett hallgatók éves száma nem elegendő az oktatói és kutatói utánpótlás megfelelő biztosításához és hazánk nemzetközi versenyképességének javításához. Emiatt a stratégia is elengedhetetlennek tartja a doktori hallgatók létszámának emelését, valamint fokozatszerzési arányuk javítását az akadémiai utánpótlásigényeknek való megfelelés érdekében. Fentiekből kifolyólag nagyon fontos lépés volt, a tudományos diákköri konferenciák támogatása, az Új Nemzeti Kiválóság Program elindítása és megerősítése, valamint a doktori képzés átalakítása is.

A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciájának Jövőkép Programja is arra mutatott rá, hogy a jelenlegi feltételek mellett a hallgatók számára nem elég vonzó a tudományos életpálya. A hallgatók – megfelelő szakmai fejlődésükhöz – nem látják biztosítottak a kereteket és a szükséges infrastrukturális eszközöket. Számos oktatási intézményben – kiemelten a természettudományok területén – elavult eszközök állnak rendelkezésre a szakmai tudományos munkához. Az ipari fejlesztőközpontokban a legmodernebb kutatási eszközökkel dolgozhatnak, külföldön pedig még jobbak a lehetőségeik, és az infrastrukturális feltételeken túlmenően fontos különbség, hogy többszörös bérért helyezkedhetnek el. Egyre erősödő tendencia, hogy az alapképzés elvégzését követően kevesebben folytatják tanulmányaikat mester- illetve doktori képzésben, mert úgy látják, hogy a piac számára elegendő, ha alapképzéssel rendelkeznek. Jelenleg a kezdő felsőoktatási oktatói bérek alacsonyabbak, mint a köznevelésben elérhető kezdő fizetés, ezért a felsőoktatási bérek rendezése tekintetében azonnali beavatkozásra van szükség. Egy pályakezdő oktató esetében nem példanélküli, ha szakmai tudását végül inkább a piacon kamatoztatja, ahol jelentősen nagy bérrel szembesülhet, pedig a felsőoktatás jövőjének záloga a jövő oktatói állománya.

A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terve is megfogalmazza, hogy a felsőoktatási bér- és javadalmazási rendszernek biztosítani kell, hogy az oktatási tevékenységet végző oktatói és egyéb besorolású alkalmazottak főállásból származó jövedelme még a fiatal munkavállalók esetén is versenyképes legyen az általuk kiképzett, nem felsőoktatásban foglalkoztatottakéval. Ennek érdekében, továbbá a nemzetközi „agyelszívás” elleni fellépésként 2015-től kezdődően fokozatos lépésekben megkezdődött központi bérrendezés megvalósítása, ami egyúttal lehetővé teszi újabb gyakorlati szakemberek bevonását a képzésbe. 2015-től kezdődően 3 év alatt a Kormány összesen 28%-os bérnövekedést eredményező béremelést valósít meg, amelyre több lépcsőben kerül sor. A magyar kutatói munkaköri rendszerben alapvető, akut problémát jelent a határozott munkaidejű pre-, és posztdoktori kategória hiánya, a kevés állást találnak ennek következtében, e csoportban a legjellemzőbb az elvándorlás. Emellett disszertáción dolgozók vagy friss PhD-val rendelkezők elvándorlásának megállítása érdekében a stratégia szükségesnek látta e célcsoport számára az egyes felsőoktatási intézményekben célzott ösztöndíjas foglalkoztatási formák kialakítását. A stratégia cselekvési terve a következő intézkedéseket fogalmazta meg: A) A kontaktóraszám csökkentése az oktatói munkakör keretében és a kutatói, valamint mentorálási, valamint e-learning konzultációs tevékenységek arányának növelése. Az Oktatói Munka Hallgatói Véleményezése során képződött eredmények figyelembe vétele. B) A felsőoktatási karriertervezés és motivációs eszközök fejlesztése. Az oktatói pálya vonzerejének növelése karrierutak biztosításával, az elvándorlás mérséklését támogató munkaadói lehetőségek szélesítése. Az oktatói-kutatói utánpótlás növelése közvetlen

célcsoport-támogatásokkal a releváns ESZA forrásokban (EFOP, VEKOP). C) A szakmai utánpótlás biztosítása érdekében minden intézményben speciális támogatást biztosít a Kormány a doktorjelöltek és predoktorok 1-2 éves megbízására, és továbbfoglalkoztatására. Ennek végrehajtása érdekében az EMMI a készülő, a felsőoktatás szabályozására vonatkozó kormányrendeletek módosításáról szóló kormányelőterjesztés már tartalmazza a fiatal kutatói foglalkoztatás feltételrendszerének fejlesztéséhez szükséges jogszabály-módosító javaslatokat is.

2.2.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ Folyamatosan csökken a jól képzett, tapasztalt oktatók száma.
- ❖ A kevés elérhető státusz mellett visszatartó a kezdő fizetések mértéke.
- ❖ Az oktatók leterheltsége, csökkenő száma miatt komoly probléma a visszajelzések alapján, hogy nem létezik klasszikus mester-tanítvány viszony.
- ❖ A kiemelten tehetséges fiatalok túlnyomó része már külföldön tervezi a jövőjét.

2.2.3 Hallgatói jövőkép

A tudományos életpálya útja tervezhető, kiszámítható, megbecsült és vonzó; ez társadalmi érdek.

2.2.4 Akciók

- ❖ Oktatói-kutatói életpályamodell kidolgozása, amelynek elengedhetetlen eleme az oktatói-kutatói bérrendezés a versenyszféra fizetéseinek figyelembe vételével.
- ❖ A kutatási környezet fejlesztése intézményi szinten.
- ❖ Az oktatók leterheltségére vonatkozó felmérés lebonyolítása, kiemelten a kötelező óraszámok felülvizsgálata.
- ❖ Biztosítani kell a kétszintű tehetséggondozás rendszerének működését, a nemzetközi jó gyakorlatok implementálását.
- ❖ A középiskolai tehetséggondozás intenzív támogatása.

2.2.5 Intézkedések

- ❖ Az oktatói-kutatói életpályamodellben foglaltakkal szinkronban módosítani szükséges a Kjt. és/vagy az Nftv. vonatkozó pontjait.
- ❖ Meg kell teremteni a versenyképes bérezés feltételeit az ehhez szükséges források bevonásával.
- ❖ Az oktatók leterheltségi vizsgálatát figyelembe véve ki kell alakítani azokat a standardokat, melyek mérik a tehetséggondozásra fordított teljesítményt is.

- ❖ A közérdekű munkalehetőségek megteremtése a MTMI tudományterületi intézetekben (szertárak, gyűjtemények, kiállítások, laboratóriumok rendezése, tisztítása, karbantartása).

2.2.6 Forrásigény

A kutatási infrastruktúrát érintő fejlesztések, valamint a további oktatói-kutatói béremelés forrásigénye egy részletes felmérés alapján, illetve az esetleges béremelés mértékétől függően állapítható meg.

2.3 Tehetséggondozás

2.3.1 Helyzetkép

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény a felsőoktatási intézmények alapvető működési szabályai között rögzíti a tehetséggondozási feladatok ellátását. Számos tényező eredményeképpen, többek közt a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája Jövőkép Programjának észrevételei folytán is időszerűvé vált a tehetséggondozással kapcsolatos feladatok intézményes vizsgálata, egyes területeken a stratégiai beavatkozás meghatározása.

A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terve ezen a területen azt fogalmazza meg, hogy olyan intézményhálózatot szükséges kialakítani, ahol minden hallgató a saját tehetségét, készségét, tudását tovább tudja fejleszteni, mégpedig úgy, hogy a képzés elvégzésével lehetősége legyen a munkaerőpiacra való belépésre. Ehhez tartozó intézkedésként hagyta jóvá a Kormány a specifikus, roma szakkollégiumi hálózat bővítését, kiterjesztését, fejlesztését.

2.3.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ Jelenleg a szakkollégiumok működésének finanszírozása, a támogatások nagy része pályázati forrásból származik és esetlegesen az anyaintézmények által nyújtott támogatásokból. Számuk az elmúlt években ugrásszerű növekedésnek indult – öt év alatt a duplájára nőtt, jelenleg közel 150 a regisztrált szervezetek száma – ami megmutatja a tehetséggondozás iránti szervezett keretek közötti igényt. Ezt a növekedést azonban nem követte sem a szabályozási környezet, sem a támogatási keret, mindezt egy olyan környezetben, ahol az intézményi támogatások továbbra is esetlegesen maradtak.
- ❖ A szakkollégiumok működésének egyik feltétele lehet az együttműködés biztosítása, ugyanakkor ezen feltétel nem lehet kizárólagos tényező a szakkollégiumi minősítés szempontjából.

- ❖ A szakkollégiumok esetében szükség van a minősítési rendszerre. A minősítési rendszer lehetőséget nyújt a források célzott irányú felhasználásában, mely hatékonyabbá teheti a felhasználását.

Az idei évben immáron XXXIII. alkalommal került megrendezésre az Országos Tudományos Diákköri Konferencia 16 szekcióban. Ezek alkalmával összesen több mint 4.100 pályamunkát mutattak be a szerzők, a dolgozatokat pedig 3.000 bíráló értékelte. Fontos, hogy a jövőben folyamatosan biztosított legyen az OTDK, és az intézményi TDK-k rendszere, valamint ezzel párhuzamosan tovább erősödjön a HTDK (Tudományos Diákkörök Határok Nélkül) rendszere is. A továbbiakban biztonságos lebonyolítás érdekében stabilizálni kell a finanszírozást, és rendezni kell a források felhasználásának útját.

2.3.3 Hallgatói jövőkép

. A szakkollégiumok stabil finanszírozással, a hallgatók számára autonóm módon és öngazgatással, átláthatóan működnek, mint a tehetséggondozás rendszerének bástyái. Ugyancsak ez a stabilitás jellemzi az intézményi TDK-k az OTDK, és a legfontosabb, legtöbb hallgatót elérő tehetséggondozó programok működését.

2.3.4 Akciók

- ❖ A szakkollégiumokra vonatkozó minősítési rendszer kialakítása.
- ❖ A szakkollégiumokra vonatkozó pályázati rendszer átalakítása, differenciált forráselosztás kialakítása a minősítési rendszeren keresztül.
- ❖ A szakkollégiumokra vonatkozó szabályok felülvizsgálata, a kollégisták együttműködésének, autonóm önkormányzatiságának biztosítása.
- ❖ Az Országos Tudományos Diákköri Tanács további működtetése, az OTDT rendelkezésre álló források bővítése, stabilizálása, a források felhasználásának rendezése.
- ❖ Tovább kell támogatni a roma szakkollégiumok által végzett tevékenységet, mindemellett pedig biztosítani kell a tehetséggondozási rendszeren belüli intézményesített elhelyezésüket.

2.3.5 Intézkedések

- ❖ A szakkollégiumok képviselőinek bevonásával ki kell fejleszteni a minősítési eljárást.
- ❖ A szakkollégiumokat támogató -pályázatok kiírásának módosítása, a források elosztásának differenciálása, a keret növelése, a minősítés szempontjainak beemelése.

- ❖ A nemzeti felsőoktatási kiválóságról szóló 24/2013. (II. 5.) Korm. rendelet módosítása, a szakkollégiumokra vonatkozó szabályok kiegészítése a SZEK és a HÖK képviselőinek bevonásával.
- ❖ Az Országos Tudományos Diákköri Konferencia, valamint az intézményi Tudományos Diákkörök stabil működésének biztosítása.

2.3.6 Forrásigény

A szakkollégiumok stabil működésének biztosításához nagyságrendileg további 130 – 140 millió forint, az OTDK és a TDK rendszerének stabil és minőségi működésének fenntartásához a két évente 400 millió Ft-ra van szükség.

2.4 Külföldi hallgatók és mobilitás

2.4.1 Helyzetkép

A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terv 2016-2020. is megállapítja, hogy a demográfiai okokból is bekövetkező hallgatói létszám csökkenést ellensúlyozhatja az intézmények számára a külföldi hallgatók minél nagyobb számú bevonása a magyar felsőoktatásba. A stratégia ennek fényében célként tűzte ki az idegen nyelvű képzések számának növelését, különös tekintettel az orvosi képzésre, a gazdaságtudományi képzésre, valamint a duális képzésekre (2.2.3. és 6.4.2. sz. Céltűzés illetve 6.1. számú fejezet).

Külföldi hallgatók többféle módon folytathatnak tanulmányokat Magyarországon. Egy részük különböző nemzetközi pályázati rendszeren keresztül, részképzésben vesz részt, más részük a teljes képzését nálunk végzi. Utóbbiak több csoportba oszthatók: egyéni döntés alapján (jellemzően orvosi képzés), államközi szerződések alapján vagy a Magyarország Kormánya által a Stipendium Hungaricumról szóló 285/2013. (VII. 26.) Korm. rendeletben meghatározottak szerint biztosított ösztöndíj programon keresztül.

A Stipendium Hungaricum programmal hazánkba érkező és felsőoktatási tanulmányokat folytató hallgatók száma az elmúlt években növekvő tendenciát mutat, összhangban a Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terv 2016-2020 ide vonatkozó pontjaival. A külföldi hallgatók növekvő száma új kihívások elé állítja hazánk felsőoktatását, hiszen az érkező hallgatóknak megfelelő támogatást és szolgáltatásokat kell nyújtani annak érdekében, hogy a program elérje nemzetstratégiai céljait. A szolgáltatásoknak is hozzá kell járulni ahhoz, hogy a hallgatók kötődése erősödjön.

A felsőoktatási stratégia is komoly lehetőséget lát abban, hogy a negatív demográfiai trendek miatt csökkenő hazai merítési bázist ellensúlyozhatja minél több külföldi hallgató hazánkba csábítása. Ennek

érdekében a Kormány támogatta a stratégiában az e téren kiemelkedően teljesítő orvosképzésünk pozícióinak megtartása, illetve a külföldi hallgatók számának növelése érdekében az orvosképzés oktatási infrastruktúrájának, klinikai hátterének, továbbá a kapcsolódó kiszolgáló infrastruktúrájának fejlesztését, az oktatókórházak aktívabb bekapcsolását a gyakorlati képzésbe, továbbá megfogalmazza a humánerőforrás jelentős kapacitásbővítésére irányuló szándékot is. A stratégia nem feledkezik meg a magyar hallgatók külföldre irányuló mobilitásáról sem, amely az elmúlt időszak intézkedéseinek köszönhetően folyamatosan javul. Ilyen intézkedés volt többek között a Campus Mundi Program összekapcsolása az „Erasmus+ zero grant” ösztöndíjjal, ami megteremtette a két alap összehangolt működését. A stratégia 2.2.3-as célkitűzése a hallgatói és oktatói-kutatói nemzetközi mobilitás további növelése. Ehhez kapcsolódó, a stratégiában a Kormány által már előirányzott intézkedések: A felsőoktatási intézmények külföldi hallgatókat vonzó képességének növelését célzó fejlesztő programok indítása. A külföldi részképzésekben részt vevők előtt álló akadályok további lebontása érdekében a kreditelismerés adminisztrációs korlátjai intézményi csökkentésének lebontása. B) A hallgatói, oktatói-kutatói mobilitás ösztönzése, elsősorban a Campus Mundi és a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram további kiépítése révén. Az idegen nyelvű képzési programok számának növelése, valamint mobilitási ablakok bevezetése a képzések tanterveibe.

2.4.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A külföldi hallgatók minél nagyobb létszámban való részvételre ösztönzése már lefektetett stratégiai célja a magyar felsőoktatásnak, azonban e célkitűzés elérése közben figyelmet kell fordítani – különösen a harmadik országból érkező hallgatók esetében – az integrációs folyamatokat segítő programok megvalósítására.
- ❖ A külföldi hallgatók számára a kollégiumi elhelyezés prioritásként jelenik meg a felsőoktatási intézményekben, ezért a jelentős külföldi hallgatói létszámnövekedés miatt a kollégiumi kapacitáshiány is növekszik.
- ❖ A külföldi hallgatók számára az intézmények többségében nem érhető el a magyar nyelven kívül a hallgató kötelezettségeit és jogait magukba foglaló szabályzatok. A szabályzatok idegen nyelvre történő lefordítása mellett az adminisztratív dolgozók továbbképzésére is törekedni kell az idegennyelv-tudás területén.
- ❖ A Stipendium Hungaricum Ösztöndíjprogram stratégiai célja, hogy a hazánkba érkező hallgatók társadalmi, gazdasági kötődése hosszútávon is megjelenjen, ennek eléréséhez az intézmények integrációs és mentori tevékenységét támogatni kell.

- ❖ A magyar hallgatók mobilitásának növelése érdekében megoldást kell találni a külföldi tanulmányokhoz kapcsolódó adminisztratív terhek csökkentésére, a kreditismerés rendezésére, hiszen adott esetben a hallgató tanulmányi előrehaladását veszélyezteti az intézményi gyakorlat.

2.4.3 Hallgatói jövőkép

Hazánkban olyan, minden szempontból felkészült intézményrendszer fogadja a külföldi hallgatókat, mely elősegíti, támogatja és biztosítja a magyar felsőoktatás nemzetköziesítését. A hazánkban tanulók hallgatói mobilitása olyan nemzeti érdek, melyet az intézményrendszer jól szervezetten támogat.

2.4.4 Akciók

- ❖ Központi koordinációval működtetett országos Stipendium Hungaricum Mentorhálózat létrehozása a felsőoktatási intézmények ezirányú tevékenységének támogatása érdekében az ösztöndíjprogrammal hazánkba érkező hallgatók számára. A hálózat működtetése során kiemelt figyelmet kell fordítani a kulturális, turisztikai programok szervezésére a külföldi hallgatók számára a hazánkhoz való hosszú távú kötődés erősítése érdekében.
- ❖ Felmérés készítése a hallgatói mobilitás állapotáról és ez alapján cselekvési terv összeállítása.
- ❖ A külföldi hallgatókat fogadó felsőoktatási intézmények esetén törekedni kell arra, hogy a tanulmányi adminisztrációval foglalkozó szervezeti egységek nyitvatartási idejében legalább egy tárgyalóképes angol nyelv ismerettel ügyintéző legyen jelen.
- ❖ A külföldi hallgatókat fogadó felsőoktatási intézményeknek elérhetővé kell tennie minimum a tanulmányi és vizsga-, valamint a hallgatói térítési és juttatási szabályzataikat angol nyelven.
- ❖ Az Erasmus+ ösztöndíjprogram esetén a Chartával összhangban egységes szempontrendszer megfogalmazása.
- ❖ A kreditfogatdatást felül kell vizsgálni a külföldi mobilitás ösztönzése érdekében.
- ❖ A Kormány által elfogadott Országos Felsőoktatási Kollégiumfejlesztési Stratégia végrehajtása annak érdekében, hogy a növekvő külföldi hallgatók lakhatása is biztosítható legyen.

2.4.5 Intézkedések

- ❖ A HÖÖK bevonásával Stipendium Hungaricum országos mentorhálózata keretrendszerének kialakítása, ütemezés meghatározása.
- ❖ A hallgatói mobilitással kapcsolatos felmérés szempontjainak megállapítása és ütemezése a HÖÖK és az MRK bevonásával.

- ❖ A külföldi hallgatókat fogadó felsőoktatási intézmények számára előírni a hallgatói kötelezettségeket és jogokat összefoglaló szabályzatok angol nyelven történő elérhetőségét.
- ❖ A külföldi hallgatókat fogadó felsőoktatási intézmények tanulmányi osztályain dolgozó adminisztratív ügyintézők nyelvi továbbképzésének megteremtése.

2.4.6 Forrásigény

A Stipendium Hungaricum programmal hazánkba érkező hallgatók számára kialakítandó mentorprogram költségvetési igénye kialakítással és egy évnyi működéssel 156 M Ft.

2.5 Külföldön tanuló magyar diákok

2.5.1 Helyzetkép

Az EUROSTAT adatai alapján a külföldi felsőoktatási intézményt választó magyar hallgatók száma 10.000 főre tehető, a felsőoktatási stratégia 7000 főre teszi az OECD országokban alap- illetve mesterképzésben részt vevő hallgatók számát. 2017-ben a három legfőbb célország Németország, Ausztria és az Egyesült Királyság, de az Amerikai Egyesült Államokban is közel 800 hallgató tanul jelenleg. A hallgatók elsősorban a nemzetközi oktatás magas minősége és infrastrukturális feltételrendszere miatt választják a külföldi képzési helyeket, jövőjüket néhányan a későbbiekben is külföldön képzelik el.

A Jövőkép Program keretén belül elsősorban az Egyesült Királyságban tanuló magyar hallgatók helyzetét vizsgálta a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája, hiszen esetükben minden egyes egyetemen található magyar szerveződésű egyesület vagy diákkör, melyek összetartják a közösséget. Az oxfordi, cambridge-i és a londoni UCL-en tanuló diákok többsége diákhitelből fedezi tandíját, sokan szociális ösztöndíjat kapnak, de megélhetésük jelentős részét a családjuktól kapott támogatásból fedezik.

2.5.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A külföldi felsőoktatási intézményekben tanuló magyar hallgatók visszajelzései szerint örömmel térnének vissza valamely magyarországi felsőoktatási intézménybe későbbi tanulmányaik folytatása érdekében, azonban a már megszerzett kreditek elfogadtatása nem minden esetben megoldott.
- ❖ A külföldön tanuló magyar hallgatók mobilitását is támogatni kell.
- ❖ A hallgatók jelzései szerint a külföldi tanulmányaik részét képező szakmai gyakorlat Magyarországon történő teljesítése számos nehézségbe ütközik a potenciális fogadó szakmai

gyakorlólhelyek oldalán. A Magyarországon végzett szakmai gyakorlat kapcsán jelentkező nehézségek megoldása és így lehetőségeik kiszélesítése ösztönözheti őket a hazatérésre: későbbi tanulmányaik Magyarországon történő folytatására vagy a hazai munkavállalásra.

- ❖ A külföldi felsőoktatási intézményt választó hallgatók többsége alapképzésen kezdi meg tanulmányait, mely azt eredményezi, hogy képzésük elvégzését követően magyarországi kapcsolataik passzívvá válnak. Ezért segíteni kell a külföldi felsőoktatási intézményekben tanuló magyar diákok és a magyar felsőoktatási intézményt választó diákok közti kapcsolattartást. Mindkét csoportot támogatni kell abban, hogy a tehetséggondozás keretében egymás intézményeiben szakterületükhöz kapcsolódó előadásokat tartsanak egymás szervezetei számára csere vagy ösztöndíjprogramon keretében.
- ❖ Az Egyesült Királyságban tanuló hallgatók önszerveződési körei intézményi szinten szerveződnek, melyekkel fel kell venni a kapcsolatot és támogatni kell működésüket.
- ❖ A hallgatók visszajelzése alapján a külföldi felsőoktatási intézményben elvégzett alapképzésüket követően nem minden esetben tudnak azonos képzési területen magyarországi intézményben mesterképzésre felvételt nyerni, hiszen az elvégzett tantárgyak, kreditek nem fedik egymást.
- ❖ Az állami felsőoktatási intézmények jelenleg csak korlátozottan képesek felvenni a versenyt, az egy hallgatóra vetítve több forrás felett diszponáló, magasabb oktató-hallgató aránnyal bíró külföldi felsőoktatási intézményekkel az elitképzés terén.

2.5.3 Hallgatói jövőkép

A külföldön tanuló hallgatók kapcsolatban állnak a magyar felsőoktatás szereplőivel, együttműködésük tovább segíti nemzetünk gyarapodását.

2.5.4 Akciók

- ❖ Annak felmérése, hogy a külföldi felsőoktatási intézményekben tanuló magyar hallgatók hogyan és milyen mértékben ütközhetnek nehézségekbe a tanulmányaikhoz tartozó szakmai gyakorlatok Magyarországon történő teljesítésében. Szükség esetén a A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvénymódosítása.
- ❖ Külföldi felsőoktatási intézmények magyar hallgatói önszerveződéseinek támogatása, intézményesítése.
- ❖ Stratégia kidolgozása a külföldön tanulmányokat folytató hallgatók hazatérésére vonatkozóan.

- ❖ A felsőoktatási tanulmányaikat külföldi intézményben végző hallgatók hazatérését elősegítő megoldások lehetőségeinek vizsgálata, ide értve ösztöndíjlehetőségek biztosítását és/vagy a hallgatói hitelrendszer kiterjesztését.
- ❖ Célzott beavatkozásra van szükség annak érdekében, hogy a magyarországi felsőoktatásban való részvétel a legkiválóbb hallgatók számára presztízst jelentsen.

2.5.5 Intézkedések

- ❖ A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény XXI. fejezetében a magyar állampolgárok külföldi tanulmányaikra vonatkozó 79. § felülvizsgálata.
- ❖ A külföldi hallgatói önszerveződési körök anyagi támogatása annak érdekében, hogy hazánkat külföldön is megfelelő színvonalon tudják képviselni, valamint tagjaik számára megfelelő programokat szervezhessenek, szakmai tevékenységet folytathassanak.
- ❖ Stratégia elkészítése a külföldi felsőoktatási intézményt választó magyar hallgatók Magyarországon történő munkavállalása és tanulmányaik folytatásának céljából.
- ❖ A hallgatói hitelrendszerről szóló 1/2012. (I. 20.) Korm. rendeletet felülvizsgálata.
- ❖ Olyan fejlesztési programokat kell megvalósítani, amik növelik a hazai képzések presztízsét, és versenyképessé teszik a magyar felsőoktatást más országok felsőoktatási intézményeivel.

2.5.6 Forrásigény

A külföldi felsőoktatási intézményt választó hallgatók esetén szükséges megvizsgálni, hogy hozzávetőlegesen mekkora forrásigénnyel rendelkeznének a hazatérésre ösztönző programok. A Diákhitel kiterjesztése esetén a forrásigény a potenciális igénybe vevők tandíjfizetési kötelezettségének mértékétől függ.

A külföldi felsőoktatási intézményekben, valamint a külföldön, országos szinten működő hallgatói önszervezések anyagi támogatása a szervezetek által benyújtott, megvizsgált, igénylés alapján.

A külföldön tanuló magyar hallgatók önszervezódéseinek támogatása hozzávetőleg 20 M Ft/év összeget igényel.

2.6 Külhoni hallgatók

2.6.1 Helyzetkép

A Kormány nagy mértékben támogatja a külhoni területeken működő magyar nyelvű felsőoktatási intézményeket. Ennek köszönhetően sok hallgató vesz részt szülőföldjén ilyen képzésben. Ehhez

hozzájárul az is, hogy az utóbbi években egyre több magyarországi intézmény indított el kihelyezett képzési programot, ami még tovább bővítette a jelentkezők számára elérhető képzési portfóliót. A közelmúltban kiteljesedett Makovecz Ösztöndíjprogramnak is már láthatóak első jelentősebb eredményei.

A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia 4.6-os számú célkitűzése is kiemeli, hogy egységes, Kárpát-medencei oktatási tér kialakítása a legfőbb cél, azon belül pedig nagy hangsúlyt kell kapjanak a határon túli intézmények, mint a határon túli magyar közösségek értelmiségi reprodukciós bázisai.

2.6.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ Az egységes Kárpát-medencei felsőoktatási tér kialakításához további intézkedések szükségesek, amelyek biztosíthatják, hogy az e területre fordított állami források a lehető leghatékonyabban szolgálják mind a felsőoktatási, mind a nemzetpolitikai célkitűzések megvalósulását.
- ❖ Az intézkedések szükségessége következik az Alaptörvényből, kiemelten annak D) cikkéből, a Nemzetpolitikai Stratégia 8. fejezetéből, továbbá a Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia 3.2.3. fejezetéből is.

2.6.3 Hallgatói jövőkép

A határon túli magyar területeken az oktatási rendszer képes megfelelő feltételeket, szolgáltatásokat és képzést teremteni a magyar hallgatók számára, hogy azok semmilyen hátrányba ne kerüljenek a többségi nemzethez tartozókkal szemben.

2.6.4 Akciók

- ❖ Annak vizsgálata, hogy milyen módon történhet határon túli hallgatói szervezetek jogi státuszának rendezése, különösen a magyarországi szakmai és érdekvédelmi szervezetekhez való viszonyuk tekintetében.
- ❖ A hallgatói képviselő bevonásának megvizsgálása a határon túli felsőoktatással foglalkozó rendszeres egyeztetési platform, a Külhoni Magyar Oktatási Tanács munkájába.
- ❖ Külhoni magyar kollégiumok fejlesztése.
- ❖ Szükség esetén a határon túli magyar intézmények támogatási szerződéseiben foglalt elvárások kiegészítése.
- ❖ A külhoni magyar hallgatók számára elérhető hallgatói szolgáltatások fejlesztése.
- ❖ Egységes külhoni felsőoktatási adatbázis és tájékoztatási portál létrehozása.

- ❖ A többségi nyelv elsajátítása támogatási lehetőségeinek vizsgálata a köznevelésben és a felsőoktatásban.
- ❖ Mobilitási ösztöndíjak kiírásának felülvizsgálata.
- ❖ Az anyanyelven történő felvételizési lehetőség teljes körben hozzáférhetővé tételének elősegítésére irányuló lehetőségek vizsgálata.

2.6.5 Intézkedések

- ❖ A határon túli hallgatói szervezetek státuszának rendezése, különösen a magyarországi érdekvédelmi és szakmai szervezetekben.
 - Meg kell vizsgálni, milyen módon teremthető meg a Magyarország által támogatott külföldi felsőoktatási intézmények intézményesült hallgatói érdekképviselői rendszere az anyaországi modellhez hasonlóan.
 - Meg kell vizsgálni, milyen módon tehető lehetővé a határon túli magyar hallgatói szervezetek felvétele a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciájának rendes tagjai közé.
 - Meg kell vizsgálni, hogyan teremthető meg a nemzeti hallgatói érdekképviselői szervezetének megszületéséhez szükséges feltételrendszert.
- ❖ Az Országos Felsőoktatási Kollégiumfejlesztési Stratégia felülvizsgálata mellett össze kell gyűjteni a külföldi magyar intézményekben jelentkező kollégiumi fejlesztési szükségleteket isígy megteremtve egy közös Nemzeti Felsőoktatási Kollégiumfejlesztési Stratégia vagy egy önálló Külföldi Felsőoktatási Kollégiumfejlesztési Stratégia alapjait.
- ❖ Meg kell vizsgálni, milyen eszközökkel segíthető elő, hogy:
 - aAz intézmény működtesse az oktatói munka hallgatói véleményezésének rendszerét, amelynek eredményeit megosztja az intézményi polgárokkal is;
 - A támogatás meghatározott részeit a hallgatói önkormányzat működésére, illetve tagjainak jutalmazására legyenek fordítva, amelyek közvetlenül vagy az intézményen keresztül legyenek a hallgatói önkormányzat rendelkezésére bocsátva.
- ❖ Többszörös forrást kell biztosítani a hallgatói szolgáltatások és a sportinfrastruktúra fejlesztéséhez.
- ❖ A külföldi hallgatók számára releváns információkat egy egységes külföldi felsőoktatási adatbázis és tájékoztatói portál keretében kell elérhetővé tenni, amely kiterjed a következőkre:
 - a hallgatók számára elérhető ösztöndíjak;

- Kárpát-medencei kutatási és műszeradatbázis;
 - elérhető szakmai gyakorlati helyek.
- ❖ Meg kell vizsgálni, lehet-e többletforrást biztosítani mind a külhoni köznevelési, mind a felsőoktatási intézmények számára a többségi nyelv általános, illetve szaknyelvi ismereteinek oktatásához (oktatók bére, tankönyvek stb.).
- ❖ A mobilitási ösztöndíjak kiírása kapcsán:
- meg kell vizsgálni, hogyan bővíthető a szakmai gyakorlatok elérhetősége az ilyen programokban;
 - meg kell vizsgálni a bírálatuk során a tanulmányi teljesítmény differenciált, egy-egy szak nehézségéhez igazodó értékelésének lehetőségét (pl. hallgatói átlagnak a szakos tanulmányi átlaghoz viszonyítása).

2.6.6 Forrásigény

A pontos forrásigény a végleges intézkedések szerint.

3 Jó hallgatónak lenni

3.1 Kollégiumok

3.1.1 Helyzetkép

A felsőoktatási intézményekben működő kollégiumok a lakhatás biztosítása révén sok hallgató számára a tanulmányokhoz, a tanuláshoz való hozzáférés alapfeltételét jelentik. A kollégiumi lakhatás minél szélesebb körű biztosítása az átlagos és a kríziscsoportokhoz (pl. hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű hallgatók) tartozó hallgatók tanulmányainak eredményessége szempontjából is kiemelten fontos, hiszen a hallgatók szűkös kiadásszerkezetét ellensúlyozva hatékonyan hozzá tud járulni az elfogadható életszínvonal eléréséhez.

Jelenleg a felsőoktatásban 54.500 kollégiumi férőhely van, ebből 44.400 állami fenntartású intézmények kezelésében. A kollégiumok működésének minimális (kötelező) feltételeit a 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. melléklete tartalmazza. A követelményeket vizsgáló felmérés eredménye szerint több mint 85%-uk jelenleg nem felel meg ezeknek az előírt minimumfeltételeknek. Bár a hivatkozott jogszabály tízévente előírja a férőhelyek felújítását, az elmúlt években a kollégiumok több mint felénél nem történt anyagi ráfordítás ezen a területen.

A fenntartás forrását az állam normatív alapon biztosítja a 2011. évi CCIV. tv. 85/A. § (1) bekezdésének d) pontjában, illetve 114/D. § (1) bekezdésének d) pontjában rögzített támogatás, a kollégiumi-diákotthoni elhelyezés normatívája formájában. Ennek mértéke 2006. szeptember 1. óta változatlan, mértéke megegyezik a Magyar Köztársaság 2006. évi költségvetéséről szóló 2005. évi CLIII. tv. 11. § (1) bekezdésében meghatározott 116.500 Ft/év/betöltött férőhely értékkel. Az intézmények jelenleg más célú forrásokat kénytelenek átirányítani, vagy lemondanak a fenntartás megfelelő, illetve előírt színvonalon történő biztosításáról.

A fővárosi és vidéki intézményekre is egyaránt jellemző, hogy a szükségletek jelentősen meghaladják a képzéseikhez tartozó kollégiumi kapacitásokat. Idősoros adatok alátámasztják, hogy a szükséglet az évek során nem változott, tehát a probléma megoldása erőforrás-bevonást, kapacitásbővítést igényel. Kiemelten igaz ez a jelenlegi ingatlanpiaci helyzetben, mely a kapacitáshiányt tovább növeli, ami az elmúlt években is komoly problémát okozott a felsőoktatásban, a következő évek bérleti díjainak változása az eddig elmaradt fejlesztéseket teszi rendkívül sürgetővé.

A magyar állampolgárságú hallgatók részére rendelkezésre álló férőhelyeket tovább szűkíti a Stipendium Hungaricum programban résztvevő, valamint más módon toborzott külföldi hallgatók növekvő kollégiumi elhelyezése. A férőhelyeket szűkíti a szerződéses kötelezettségek tartása és a kollégiumok finanszírozása. A Stipendium Hungaricumról szóló 285/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet, illetve a felhatalmazása alapján kiadott működési szabályzat szerint az érintett hallgatók 40.000 Ft/hónap lakhatási támogatásra jogosultak, amely összeg kollégiumi elhelyezés biztosítása esetén a felsőoktatási intézményt illeti meg. A külföldi hallgatók után ily módon járó támogatás magasabb, mint a magyar hallgatók után járó bevétel.

A Kormány a fentiekre is figyelemmel 1722/2015. (XII. 9.) Korm. határozatában elfogadta az Országos Felsőoktatási Kollégiumfejlesztési Stratégiát, amelynek célja a felsőoktatási kollégiumok, illetve kollégiumi férőhelyek minőségi fejlesztése és korszerűsítése, felújítása, valódi felsőoktatási kampuszok kialakítása. A Stratégia választ ad az állapotmegőrzésre, a fejlesztésre és az új férőhelyek létrehozására, továbbá kijelöli a szabályozásra és fenntartásra vonatkozó jövőbeni feladatokat is.

A stratégia összesen 3 ütemben, a 2023. évvel bezárólag összesen 8.147 új férőhely létesítését, valamint 29.320 férőhely felújítását tartalmazta. A stratégiában előirányzott összköltség összesen 192.620 M Ft, amelynek biztosítása érdekében a Kormányhatározat felhívja a nemzetgazdasági minisztert és az emberi erőforrások miniszterét, hogy a 2018. évi és az azt követő évek központi költségvetése tervezése során vegyék figyelembe a Stratégia végrehajtásához szükséges forrásigényt, valamint az érintett minisztereket, hogy a 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezése és végrehajtása során vegyék figyelembe és biztosítsák azokat az

eszközöket, amelyek lehetőséget nyújtanak a Stratégia céljainak érvényesítésére, ütemezett megvalósítására.

A Stratégia végrehajtása érdekében megindultak az első, ún. 0. ütemes fejlesztések. Az emberi erőforrások miniszterének 2017. december 31-ig kell a Kormány részére jelentést készítenie a Stratégia végrehajtásával kapcsolatos intézkedésekről, valamint a kormányhatározat szerinti feladatok végrehajtásáról és a Stratégia felülvizsgálatáról.

3.1.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A felsőoktatási hozzáférés előremozdítása érdekében továbbra is szükség van az új férőhelyek megépítésére.
- ❖ Meg kell teremteni a feltételeit annak, hogy a jelenlegi létesítmények megfeleljenek a hatályos előírásoknak.
- ❖ Az olimpiai pályázat visszavonása után szükséges a stratégiában szereplő fejlesztések áttekintése, és a végrehajtásuk érdekében szükséges intézkedések meghozatala. A pályázat visszavonása lehetőséget teremt arra, hogy a felsőoktatási fókusz teljes mértékben előtérbe kerülhessen.
- ❖ Az Országos Kollégiumfejlesztési Stratégia végrehajtásával egyidejűleg olyan működési keretek megalkotása is szükséges, amelyek biztosítják, hogy az intézmények a fejlesztések eredményeképpen létrejövő, magasabb szolgáltatási színvonalú létesítményeket képesek is hosszú távon fenntarthatóan működtetni.
- ❖ A külföldi hallgatók elhelyezését biztosítani kell úgy, hogy a magyar hallgatók elhelyezése ne legyen veszélyeztetve.

3.1.3 Hallgatói jövőkép

A kollégiumok modern, korszerű létesítmények, melyek elérhető áron jelentenek biztos lakhatást, ezáltal támogatják a felsőoktatás hozzáférhetőségét, kielégítik az igényeket, támogatják a tanulást, alkalmasak a közösségi élet szervezésére, a tehetséggondozás terén végzett feladatok ellátását segítik, és betöltik a felsőoktatási lét tekintetében megfogalmazható legfontosabb funkciókat. A rendszer fenntartható, a jogszabályok szerint működik, az üzemeltetés szemlélete — minden létesítmény esetében — hallgatóközpontú.

3.1.4 Akciók

- ❖ Az Országos Felsőoktatási Kollégiumfejlesztési Stratégia felülvizsgálata
- ❖ Az olimpiai pályázat visszavonásából fakadóan a Budapestre tervezett beruházások felülvizsgálata. A felülvizsgált beruházás megkezdése.
- ❖ A 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. mellékletében szereplő minimumfeltételek felülvizsgálata.
- ❖ Az 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 22-23. §-okban szereplő férőhely-kategóriák és térítésidj-határok módosítása.
- ❖ Megfelelő forrás biztosítása a kollégiumok fenntartásához, szükség esetén a finanszírozási rendszer modelljének felülvizsgálata.
- ❖ A külföldi hallgatók után járó normatíva felülvizsgálata az állami férőhelyek felhasználása esetén.
- ❖ A külföldi hallgatók részére biztosítandó férőhelyek számának meghatározása.
- ❖ A nem állami fenntartású intézmények kollégiumfejlesztési stratégiájának kidolgozása. Az intézmények működési feltételeinek (87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet 1. melléklet) kiegészítése a kollégiumi elhelyezés biztosításának kötelezettségével.
- ❖ Az állam számára előnytelen PPP-konstrukciók kiváltása.
- ❖ A kollégiumokban élők számára az egészséges környezeti feltételek megteremtése.

3.1.5 Intézkedések

- ❖ Fel kell mérni az Országos Felsőoktatási Kollégiumfejlesztési Stratégia végrehajtásának előrehaladását. A stratégia ütemezésétől elmaradó intézmények kancellárjait folyamatosan támogatni, illetve ösztönözni kell az előkészítési, illetve végrehajtási feladatok elvégzésében.
- ❖ Az előkészített, illetve előkészítendő beruházások forrásigényét az intézmények rendelkezésére kell bocsátani.
- ❖ El kell készíteni a Stratégia végrehajtásáról és felülvizsgálatáról szóló jelentést a Kormány részére.
- ❖ Folyamatosan biztosítani kell a tervezett budapesti diákváros beruházás és a budapesti felsőoktatási igények, valamint az Országos Kollégiumfejlesztési Stratégia összhangját. Meg kell kezdeni és végre kell hajtani a beruházást, a felülvizsgált stratégia alapján meg kell építeni Budapesten a korszerű diákvárost.
- ❖ Módosítani kell a 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendeletet. A jelenlegi normatív finanszírozás megtartása esetén a kollégiumi-diákotthoni elhelyezés normatíváját évi 168.000 Ft/férőhelyre

kell növelni. Ezt az összeget a jövőben nemcsak a teljes tanévben állami ösztöndíjas hallgató által betöltött, hanem az összes férőhely (ideértve az évközben betöltetlené váló, illetve az önköltséges hallgató által betöltött férőhelyeket is) alapján kell folyósítani. (A hallgatói juttatások fedezetéül szolgáló normatívák rendszerének felülvizsgálata, és lakhatási támogatás normatívájának megszüntetése, illetve beépítése esetén az összeg 272.400 Ft/férőhelyben kell megállapítani.)

- ❖ A normatív rendszer átalakítása esetén a felsőoktatási intézmények alaptevékenységének finanszírozásáról szóló 389/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet kiegészítése a kollégiumok elismert önköltségen alapuló finanszírozásának szabályaival.
- ❖ Az új térítési és juttatási rendeletben a kollégiumi férőhelyek kategória besorolásának és a hallgatók által fizetendő térítési díjak újraszabályozása.
- ❖ A Stipendium Hungaricumról szóló 285/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet, és az ösztöndíjprogram működési szabályzatának finanszírozási felülvizsgálata.
- ❖ A külföldi és magyar hallgatók esélyegyenlőségének megteremtése a kollégiumi elhelyezés biztosítása során az új térítési és juttatási kormányrendeletben; a külföldi hallgatók részére nyitva álló férőhelyek számának meghatározása a kormányrendeletben.
- ❖ Az EMMI, a nem állami intézmények, illetve fenntartók, valamint a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája képviselőinek részvételével munkacsoportot kell felállítani a nem állami felsőoktatási intézmények kollégiumfejlesztési stratégiájának kidolgozására. A stratégia kidolgozása során fel kell mérni a végrehajtáshoz szükséges forrásokat.
- ❖ Az előnytelen PPP-konstrukciókban működő kollégiumok tulajdonjogának megvásárlása.
- ❖ A kollégiumok átalakítása, az új férőhelyek létesítése során figyelmet kell fordítani az ott élők számára szükséges egészséges környezeti feltételek megteremtésére is, amelynek során törekedni kell az orvosi ügyeletnek, a kollégisták orvosi ellátásának, valamint a beteg személyek elkülönített elhelyezésének (betegszobák kialakítása) megteremtésére is.

3.1.6 Forrásigény

- ❖ Országos Felsőoktatási Kollégiumfejlesztési Stratégia: 192,6 Mrd, Ft. (1722/2016. (XII. 9.) Korm. határozat szerint a Stratégia által érintett 2017-2023 közötti időszakban összesen).
- ❖ Kollégiumok fenntartható működtetésének finanszírozása: a jelenlegi összegen túl évi 2 Mrd Ft. (Az 1.1.8.-ban összeállított táblázat ezt már tartalmazza.)
- ❖ Nem állami intézmények kollégiumi fejlesztései: a munkacsoport által végzendő felmérés szerint megállapítandó összeg.

❖ PPP-kiváltás: kb. 20 Mrd. Ft.

3.2 Infrastruktúra

3.2.1 Helyzetkép

A felsőoktatási intézmények infrastrukturális helyzete az Európai Unió és Magyarország Kormánya által biztosított források ellenére is meglehetősen vegyes képet mutat. Különösen igaz ez a Budapesten található intézményekre, hiszen ők több pályázaton sem indulhatnak a Közép-magyarországi Régió besorolása miatt, így elmaradtak a jelentős fejlesztések az elmúlt 10 évben. Emiatt szükség van olyan kormányzati szintű beavatkozásra, amelyek ezen a „kényszerhelyzeten” mihamarabb javítanak. Ezen gondolatot erősíti, hogy a felsőoktatási stratégia több pontja is kitér az infrastrukturális fejlesztések szükségességét. A stratégia az alapvető intézményi infrastruktúra fejlesztése mellett a K+F+I tevékenységekhez köthető infrastrukturális háttér fejlesztését, illetve a távoktatási rendszerek fejlesztését is megfogalmazza célkitűzései között (2.2.4., 3.6., 4.3. és 4.6. számú Célkitűzések).

Mindezek érdekében a felsőoktatási intézmények korszerűsítik az oktatói és hallgatói tereiket, közösségi felsőoktatási képzési központokat alakítanak ki a jelenleg korlátozott felsőoktatási kínálattal rendelkező régiókban, fejlesztik a kutatási és innovációs infrastruktúrájukat, megteremtik a rendszeres fizikai aktivitás és testmozgás elősegítéséhez szükséges feltételeket. A 2010-2017 közötti időszak tekintetében elmondható, hogy az állami felsőoktatási intézményeknél több mint 200 db nagyobb volumenű beruházás valósult meg pályázati támogatásból, állami támogatásból, illetve saját vagy egyéb forrásból.

A 2011 és 2015 közötti időszakban az állami felsőoktatási intézmények nagyságrendileg 20 milliárd forintot fordítottak infrastruktúra-fejlesztésre főként KEOP és TIOP forrásokból. A 2016 novemberében megjelent EFOP-4.2.1 „Felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése” című felhívás keretei között a felsőoktatási intézményeknek 28,53 Mrd forintos támogatásból lesz lehetőségük fejlesztéseket megvalósítani. A GINOP 2. prioritás keretében a felsőoktatási intézmény pályázóknak 44,5 Mrd Ft támogatás került megítélésre beruházások megvalósítására mostanáig. A VEKOP 2. prioritási tengelye keretében a Közép-magyarországi Régióban valósulhatnak meg infrastrukturális fejlesztések a felsőoktatásban 4,4 Mrd Ft támogatásból. A felsőoktatási intézmények által megvalósított energiahatékonyságot növelő, megújuló energiahasználatot elősegítő projektekre 15,22 Mrd Ft uniós forrás került allokálásra.

A közelmúltban elfogadott Kormány döntések alapján a fővárosban jelenleg mintegy 67,6 Mrd forintnyi központi költségvetési forrásból megvalósuló beruházás van folyamatban, melyek közül

kiemelendő a Testnevelési Egyetem új kampusza, valamint a hozzá kapcsolódó sportlétesítmények, szálláshelyek és szolgáltató egységek megépítése.

Magyarország miniszterelnöke a Modern Városok Program keretében együttműködési megállapodásokat kötött a megyei jogú városok önkormányzatainak polgármestereivel. A megállapodások rögzítik a megyei jogú városok jövőbeni fejlesztési prioritásait, amelyekben jelentős felsőoktatási intézményfejlesztések is megvalósulnak. A tervezett és elindult projektek alapvetően infrastruktúra fejlesztésére, valamint a települési szolgáltatások fejlesztésére irányulnak. A Program keretében támogató döntéssel rendelkezik három felsőoktatási intézményhez köthető projekt, mintegy 30 Mrd forint értékben, előkészítés alatt áll továbbá több jelentős, a kutatás-fejlesztés-innovációt ösztönző beruházás.

Átgondolt, a valós igényekre épülő, felméréseken alapuló beruházások szükségesek. Az infrastruktúra vizsgálatánál a HÖÖK Jövőkép Program állomásain először az épületek helyzete került előtérbe, hiszen az épület infrastruktúráján belül az oktatási terek, oktatótermek, laborok helyzete, az informatikai ellátottság minősége, az eszköz és géppark állapota mind-mind lényeges szempontot jelentenek a megfelelő környezet, a minőségi oktatás kialakítása tekintetében. Több intézmény hallgatói arról számoltak be, hogy általános jelenség az infrastruktúra rossz állapota, a különböző oktatást segítő eszközök vagy a laborok elavultsága is számos helyen tapasztalható. 2002-2010 között indított PPP konstrukciók egy részéről bebizonyosodott, hogy nem váltották be a hozzá fűzött reményeket. Az évek alatt a fenntartási költségek 4-5-szörösére nőttek, az előnytelen konstrukciók bérleti és szolgáltatási díjai néhány kisebb intézmény költségvetésének 20-25%-át teszik ki. Olyan épületek után is fizetnek az intézmények bérleti díjat, amelyek üresen állnak, ezért is volt fontos a Kormány azon intézkedése, mely a szerződések felülvizsgálatát kezdeményezte. Ennek következményeként a kormányzat által 2016-ban bejelentett 12 PPP konstrukció kiváltása nagyjából 14 milliárd forint megtakarítást eredményez az intézményeknek. A PPP beruházások további felülvizsgálata és az előnytelen konstrukciók kiváltása a jövőben is szükséges, hogy folytatódjon. Gazdasági mutatók tekintetében is megfigyelhető a rossz eredmény, míg 2008-tól 2012-ig a magyar gazdaság kutatás-fejlesztésre és innovációra fordított beruházásainak mértéke folyamatosan, legalább 10%-al nőtt, addig az akadémiai, illetve az egyetemi K+F+I költségek szinten maradtak. A Budapest 2024 Olimpiai pályázatban megfogalmazott sportinfrastruktúra-fejlesztés a felsőoktatás számára pozitív változást irányzott elő. A visszavont pályázat ellenére, a pályázatban eltervezett beruházások megvalósítását kell továbbra is szem előtt tartani.

A sportinfrastruktúra terén több fejlesztés is történt, illetve elkezdődött, továbbá sor került a rendelkezésre álló infrastruktúra felmérésére is. Segítséget jelentett, hogy több intézményhez

kapcsolódóan került sor együttműködő sportegyesület által megvalósított beruházásra a társaságiadó-kedvezményhez (Tao.-kedvezmény) kapcsolódó látványcsapatsport-támogatás igénybevételével. A felhasználás során a jelenlegi szabályozási környezetben nehézséget jelent: az önrész intézményi rendelkezésre állása, annak átengedése a sportegyesület részére, továbbá az állami tulajdonú, intézményi vagyonkezelésben lévő ingatlanokon a sportegyesület használati jogcímének létesítése, illetve fenntartása, valamint ezek visszaadása a felsőoktatási intézmény használatába. Az infrastrukturális fejlesztések előkészítése során nehézséget okozott az is, hogy egészen a közelmúltig nem állt rendelkezésre egységes nyilvántartás a rendelkezésre álló létesítményekről, továbbá a felsőoktatáson kívüli beruházások nem minden esetben lettek összehangolva a környező felsőoktatási intézmények igényeivel.

Nagyrészt az infrastrukturális adottságokon múlik a fogyatékossgal élő hallgatók esélyegyenlőségének biztosítása is. A HÖÖK által készített 2016-os kutatás szerint a felsőoktatási intézmények többségükben eleget tesznek a törvényi kötelezettségeknek e téren. Ugyanakkor továbbra is fontos az ezen túlmenő fejlődés iránti törekvés annak érdekében, hogy az intézmények minél többet tegyenek a fogyatékossgal élő hallgatók esélyegyenlőségének biztosítása érdekében. Ezt erősítik a Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési terv 2016-2020 című stratégiában meghatározott célok is, ahol is a 2.1.1. és 2.1.2. célkitűzések is kiemelten kezelik a fogyatékkal élők támogatását.

Külön említést érdemel az agrárképzés infrastrukturális helyzete. A *Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terv 2016-2020* című dokumentum is kiemelt képzési területként nevesíti az agrártudományokat. 2015-ben sor került a területen a képzési kínálat konszolidációjára, így egyes szakok kivezetése mellett új képzésként bevezetésre került az osztatlan agrármérnöki szak.

3.2.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A felsőoktatási intézmények infrastrukturális hátterét a XXI. század kihívásainak a hallgatók és oktatók elvárásainak megfelelő állapotba kell hozni, hiszen a számukra előírt kötelezettségeket, feladatokat csak megfelelő infrastruktúra megléte mellett lehet elvárni.
- ❖ Szükségszerű megteremteni azokat a körülményeket, melyekért a hallgatók közvetve vagy közvetlenül, de magas összegeket fizetnek.
- ❖ Szükség van a tananyagok, oktatást segítő eszközök, terek modernizációjára, hogy az oktatás piacképes tudjon lenni.

- ❖ A hallgatók jogosan várják el, hogy megfelelő környezetben végezhesék tanulmányaikat, és ez az igény különösen hangsúlyosan jelenik meg a jelentős részüket kitevő önköltséges hallgatók részéről.
- ❖ A külföldi hallgatók intézmény választását is nagyban befolyásolja az infrastrukturális háttér minősége.
- ❖ A hallgatók számára szinte 100%-ban elérhetőek a megfelelő digitális eszközök, (okostelefon, táblagép, laptop) amelyeknek a felhasználási módját meg kell találni az oktatásban.
- ❖ A sportinfrastruktúra fejlesztése szintén nem halogatható tovább, hiszen a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény is rögzíti a 11. § (2) bekezdésében, hogy a felsőoktatási intézménynek az alaptevékenységéhez igazodóan biztosítani kell egészségfejlesztést is, beleértve a rendszeres testmozgás és sporttevékenység megszervezését. Jelenleg ennek az alapfeladatnak a felsőoktatási intézmények jelentős része nem tud maradéktalanul eleget tenni.
- ❖ A felsőoktatásban jelentkező fogyatékkal élő személyek részére nem áll rendelkezésre teljes körű akadálymentesítés, továbbá tájékoztatlanok azzal kapcsolatban, hogy melyik intézmény milyen felszereltséggel és szolgáltatási portfólióval rendelkezik.
- ❖ Az agrárképzés Magyarországon súlyos gondokkal küzd: az agrárképzés területén az átlaghoz képest is magasabb a lemorzsolódás, mindemellett alulfinanszírozott az ágazati képzés és az infrastrukturális feltételek is lemaradást mutatnak a legmodernebb technikákhoz való hozzáférés terén.
- ❖ Az oktatói állományra az elöregedés és a létszámhiány jellemző, valamint hiányzik az átfogó életpálya-modell is a szektorból.
- ❖ A fenti tények és általános negatív társadalmi megítélés miatt az agrár képzési terület nem bír kellő vonzó erővel a felsőoktatásba belépő hallgatók számára. Ezen problémák együtt állása középtávon közvetlenül a képzések fenntarthatóságát, hosszú távon pedig a teljes magyar mezőgazdaság jövőjét veszélyeztetik, ezért a mielőbbi beavatkozás elengedhetetlen.

3.2.3 Hallgatói jövőkép

Az infrastrukturális feltételek magas színvonalú oktatást biztosítanak; a minőségi, fejlett környezet és az oktatást támogató eszközök minden intézmény hallgatói számára elérhetőek.

3.2.4 Akciók

- ❖ El kell indítani a tananyagok, oktatási folyamatok modernizációját, a digitális eszközök minél mélyebb beépítését, összhangban a Digitális Jólét Programmal, szükség esetén annak kibővítésével.
- ❖ Kapacitásszámok felülvizsgálata, oktatói terek ésszerű kihasználása. A tantárgyak oktatásához szükséges, megfelelő körülmények kialakítása.
- ❖ Biztosítani kell minden hallgató számára az ingyenes/kedvezményes sportolási lehetőséget.
- ❖ A Közép-magyarországi Régió fejlesztési lehetőségeinek kibővítése közvetlen kormányzati döntésekkel.
- ❖ A felsőoktatás egészére nézve az épületek teljes körű akadálymentesítését el kell érni.
- ❖ A felsőoktatási intézmények beszerzési folyamatainak felülvizsgálata, racionalizálása és ajánlások megfogalmazása.
- ❖ Az intézmények infrastrukturális hátterénél olyan feltételeket kell biztosítani – különösen a gyakorlati laborok, illetve agrártudományi intézmények esetében –, hogy a hallgatók a fejlődésükhöz szükséges, legmodernebb eszközöket tudják használatba venni.
- ❖ Felsőoktatási sportinfrastruktúra naprakész nyilvántartása.
- ❖ A felsőoktatási sportinfrastruktúra fejlesztési forrásainak biztosítása, annak érdekében, hogy Magyarország képessé váljon egy Universiade lebonyolítására.
- ❖ A (felső-)oktatáson kívül megvalósított sportberuházások összehangolása a (felső-)oktatási szükségletekkel.
- ❖ Fogyatékossgal élő hallgatók után járó kiegészítő támogatás normatívájának további növelése.
- ❖ A jelentkező fogyatékossgal élő diákok számára megfelelő tájékoztatás az intézményi lehetőségekről, különbségekről.
- ❖ A társadalmi és szakmai szereplők által elfogadott agrárképzési fejlesztési terv kidolgozása és elfogadása.
- ❖ Az agrárképzés területén elfogadásra kerülő fejlesztések megvalósítása.

3.2.5 Intézkedések

- ❖ Hallgatói, oktatói igények megismerése, felmérése a digitális eszközök felhasználásáról az oktatási folyamatokban. Pontos visszajelzések kérése az oktatást segítő eszközökkel szemben támasztott elvárásokról.

- ❖ A Digitális Jólét Programon belül kiemelten foglalkozni a felsőoktatással, a program megvalósítási terveinek kidolgozásában való aktív HÖÖK szerepvállalás.
- ❖ Intézményi infrastruktúra állapotának felmérése, pontos megismerése.
- ❖ Sportinfrastruktúra fejlesztésére javaslatétel az őszi felsőoktatási sportfelmérés eredményei alapján, egy Universiade megszervezésének lehetőségét figyelembe véve. A sportfejlesztési stratégia kidolgozása.
- ❖ A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terv 2016-2020 dokumentumban megfogalmazott célkitűzéseket támogatva, kiszélesíteni a pályázati lehetőségeket, forrást biztosítani a Közép-magyarországi régió infrastrukturális fejlesztéseire.
- ❖ A beszerzésre vonatkozó jogszabályok, illetve belső eljárásrendek felülvizsgálata annak érdekében, hogy a főtevékenységek ellátása biztosított legyen.
- ❖ Létre kell hozni, és folyamatosan működtetni kell egy olyan nyilvántartást, amely biztosítja a hallgatók számára intézményükhöz kapcsolódóan elérhető (intézményi, városi, piaci stb. üzemeltetésű) sportinfrastruktúra naprakész nyilvántartását és elérhetőségét a döntéshozók számára.
- ❖ Az intézményfejlesztési tervekbe be kell építeni a tervezett sportinfrastrukturális fejlesztéseket, hogy az alapján a fenntartható megalapozott döntést hozhasson a beruházáshoz szükséges önrész biztosításáról.
- ❖ Felül kell vizsgálni a társasági adó rendszerében érvényesülő kedvezmények rendszerét annak érdekében, hogy a felsőoktatási intézmények közvetlenül is részesülhessenek a támogatási formában, a kezelésükben lévő állami vagynon fejlesztése, illetve a felsőoktatási hallgatói szabadidő- és utánpótlássport támogatása érdekében.
- ❖ Meg kell teremteni annak jogszabályi hátterét, hogy bármely állami forrásból megvalósuló sportberuházás tervezése, előkészítése során sor kerüljön a környező (felső-)oktatási intézmények szükségleteinek felmérésére, valamint a beruházás lehetőség szerint ezekkel összhangban valósuljon meg.
- ❖ A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény esélyegyenlőségre vonatkozó rendelkezéseinek betartására irányuló folyamatos intézményi ellenőrzés.
- ❖ 389/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet módosítása: a fogyatékkal élő hallgatók után járó kiegészítő támogatás megemlése évi 200 ezer Ft-ra.
- ❖ Az EMMI-nek a Földművelésügyi Minisztérium, az érintett szakmai szervezetek és felsőoktatási intézményekkel egyeztetve el kell készítenie az agrárképzési területen szükséges fejlesztési beavatkozásokat összegző előterjesztést, melyet a Kormány megtárgyalhat.

3.2.6 Forrásigény

A pontos forrásigény a jóváhagyásra kerülő infrastrukturális beruházások függvénye.

Fogyatékossgal élő hallgatók után járó kiegészítő támogatás normatívájának növelése – 125 M Ft/év (2500 fő érintett hallgatóval számolva).

Az agrártudományi képzési terület vonatkozásában a stratégia kidolgozása közvetlen forrásigényt nem von maga után, a fejlesztési terv megvalósításához szükséges forrást pedig a megalkotott stratégiában kell meghatározni.

3.3 Egyéb szolgáltatások

3.3.1 Helyzetkép

A felsőoktatási intézményeknek az oktatási feladat mellett számos egyéb szolgáltatást szükséges nyújtania ahhoz, hogy a hallgatók kielégítő életminőség mellett a tanulmányaikra koncentrálnak tudják elvégezni a képzést. A *Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terv 2016-2020.* című dokumentumban is külön célkitűzésként szerepel a hallgatói szolgáltatások nagymértékű fejlesztése (4.5. sz. Célkitűzés).

A hallgatói szolgáltatások fejlődésénél meghatározó tényezőként jelennek meg az intézmény attribútumai. Az intézményméret, az intézmény elhelyezkedése a településhez viszonyítva, a településen elérhető szolgáltatások egyaránt jelentős hatással vannak arra, hogy az intézményben milyen szolgáltatásokat hívott életre a hallgatói kereslet. Ezt igazolta a HÖÖK által 2015-ben végzett hallgatói szolgáltatásokat vizsgáló felmérés is, amely eredménye egy rendkívül változékony körképet mutatott be. A modern, nemzetközileg is versenyképes felsőoktatásban a hallgatói szolgáltatások viszonylag egységes körét, az igénybe vevő közösség érdekeit elsődleges szempontként szem előtt tartva kell biztosítani. Ennek megfelelően a hallgatói szolgáltatások oktatáshoz közvetlenül kapcsolódó részénél (pl. könyvtár; eszközkölcshozzás; stb.) az intézmény tudományos közösségének igényei kell, hogy irányadók legyenek (pl. vezető nemzetközi folyóiratok elérhetősége; megfelelő számú könyvtári példány; stb.). A hallgatói szolgáltatások másik részénél, amelyek az életminőség javítását szolgálják, a hallgatói igények és anyagi lehetőségeik kell, hogy meghatározzák a szolgáltatás igénybevételének körülményeit. Az intézmény területén működő szolgáltatásokra nem profitorientált vállalkozásokként kell tekinteni, hanem olyan társadalmi vállalkozásokként, amelyek célja, hogy a hallgatók által elérhető –, akár önköltségi – áron, megfelelő minőségű szolgáltatás kapjanak. Jelen helyzetet az intézmények

mérsékelt szerepvállalása jellemzi az ingatlanjaikat használó szolgáltatók számára szabott, hallgatóbarát feltételek kialakításában.

Külön említést érdemelnek a sportszolgáltatások szervezeti keretei. Erre a felsőoktatási stratégia már említett pontja is külön kitér, mint az egyik legfontosabb fejlesztendő hallgatói szolgáltatás, melynek fejlesztése során külön figyelmet kell szentelni a fogyatékkal élők hozzáférhetőségének megteremtéséhez is.

A hallgatói sport terén számos előrelépés történt egy-egy intézményen belül, ezek azonban egyedi megoldásokon, gyakran helyi személyi átfedéseken és kapcsolatokon alapulnak, amelyek nem képesek rendszerszintű megoldást jelenteni valamennyi felsőoktatási intézmény számára. A sportról szóló 2004. évi I. törvény előírásainak megfelelően a korábban az intézményekhez szorosan kapcsolódó intézményi sportszervezetek mára önálló, az intézménytől jogilag teljesen független sportegyesületté váltak, míg 100%-os tulajdonukban álló sportvállalkozásokat sem hoztak létre az intézmények. Több esetben van együttműködés az intézmény, valamint az önkormányzat, sportegyesületek és piaci szereplők között, de ez így kialakult tulajdoni és üzemeltetési helyzet nem modellezhető.

3.3.2 Beavatkozás indoklása

A szolgáltatások minőségének javítása, egyes szolgáltatások feltételeinek jogszabályi szintű rendezése szükségszerűvé vált, hogy a hallgatók egységes elvek és minőségi kritériumok mentén kialakított szolgáltatásokat vehessenek igénybe Magyarország összes felsőoktatási intézményében.

3.3.3 Hallgatói jövőkép

A felsőoktatásban a hallgatói szolgáltatások nem jóléti kiadási teherként, hanem az intézményi szemlélet természetes részeként vannak jelen, segítve éppúgy a hallgatók mindennapi szükségleteik kielégítését vagy ügyintézését, mint egészségfejlesztésüket, valamint mentális és lelki előrehaladásukat.

3.3.4 Akciók

- ❖ Minimum szolgáltatási portfólió kialakítása.
- ❖ Az életminőséget és az oktatáshoz való hozzáférést legjobban befolyásoló négy szolgáltatás, lakhatás, étkeztetés, sport és könyvtárszolgáltatás minőségbiztosításának megvalósítása.
- ❖ Kollégiumi szabályozás aktualizálása, valamint a kollégiumok fenntarthatósága érdekében a kollégiumok finanszírozási rendszerének megújítása.

- ❖ Erősebb intézményi szerepvállalás az intézmények ingatlanvagyonát használó gazdasági társaságok által nyújtott szolgáltatások hallgatóbarát minimumfeltételeinek meghatározásában.
- ❖ Életvezetési tanácsadás kapacitás növelése és a szakmai színvonal központi biztosítása.
- ❖ E-learning rendszer fejlesztése.
- ❖ Az alacsony hallgatói létszámmal rendelkező képzési helyek támogatása szolgáltatásfejlesztés érdekében.
- ❖ Olyan egészségügyi modell kidolgozása, amely biztosítja a hallgatók intézményi telephelyen történő orvosi ellátását, és ezen túl az intézményi polgárok komplex egészségfejlesztését is támogatja.
- ❖ A hallgatók szakmai, munkaköri, személyi higiénés, valamint az egészségügyi képzési terület hallgatóinak egészségügyi tevékenységre való alkalmassági vizsgálatai egységes kereteinek megteremtése.
- ❖ Komplex egészségfejlesztési szemlélet elterjesztése az egész felsőoktatásban.
- ❖ Az egyetemi-főiskolai szabadidő- és utánpótlássport szervezeti kereteinek és a vonatkozó szabályozás felülvizsgálata.
- ❖ Az egyetemi-főiskolai sportszolgáltatások működtetése fenntartható finanszírozásának biztosítása.
- ❖ Átfogó sport- és egészségfejlesztési stratégia készítése.

3.3.5 Intézkedések

- ❖ Hallgatói igény- és állapotfelmérés indítása a minimum szolgáltatási portfólió kialakításához.
- ❖ Országos minőségbiztosítási rendszer kidolgozása a lakhatás, étkeztetés, sport- és könyvtárszolgáltatások ellenőrzésére.
- ❖ Az intézmények vagy gazdasági társaságaik által tulajdonlott ingatlant használó szolgáltatókkal kötött szerződések felülvizsgálata, megvizsgálva, hogy megfelelően rögzítésre kerültek-e az elsődleges igénybe vevői közösség igényeinek megfelelő alapelvárások (nyitva tartás, önköltségi ár képzés, választék, stb.)
- ❖ A HASIT (Hallgatói Sikeresség Támogatása) projekt keretében a HÖÖK és a FETA által készített felmérési következtetések alapján a felsőoktatásban elérhető életvezetési tanácsadás módszertani megújítása Forrásbevonás az egységes E-learning rendszer fejlesztéséhez.
- ❖ Forrásbevonáshoz szükséges pályázatok meghirdetése az alacsony hallgatói létszámmal rendelkező képzési helyek számára.

- ❖ A Miskolci Egyetemen működő modell alapulvételével olyan szabályozási, szervezeti és finanszírozási kereteket kell teremteni, amely minden intézményben fenntartható módon biztosítja a hallgatók egészségügyi ellátását és egészségfejlesztését.
- ❖ Felül kell vizsgálni és szükség esetén módosítani kell az orvosi alkalmassági vizsgálatok elvégzésére vonatkozó jogszabályokat, terjeszteni kell a jó gyakorlatokat, továbbá be kell építeni ezek forrásigényét az intézményi önköltségszámításba (képzési támogatásba).
- ❖ Az intézmények építsék bele intézményfejlesztési terveikbe az egészségfejlesztés területén tervezett intézkedéseiket.
- ❖ Meg kell vizsgálni a hazai, illetve a jól működő nemzetközi (pl. USA) szervezeti modelleket, a jogi és szakmai szempontból is harmonikus működés feltételeinek megteremtése érdekében.
- ❖ Meg kell vizsgálni a sportról szóló 2014. évi I. törvény sportszervezetekre vonatkozó szabályozásának tükrében az egyetemi-főiskolai sport lehetséges szervezeti kereteit, és indokolt esetben felül kell vizsgálni a szabályozást.
- ❖ Be kell építeni a képzések önköltségének megállapításába az elvárt színvonalú sportszolgáltatások biztosításának költségeit.
- ❖ El kell készíteni az átfogó sport- és egészségfejlesztési stratégiát, majd az intézményfejlesztési tervek bontsák le annak célkitűzéseit a szükséges intézkedésekre.
- ❖ Felmérést kell készíteni a családbarát felsőoktatás feltételrendszerének megalapozásához, amely kiterjed a hallgatói szükségletekre és igényekre, valamint a felsőoktatási intézmények jelenlegi felszereltségére.

3.3.6 Forrásigény

- ❖ E-learning fejlesztés önfenntartó létrehozásához szükséges költségvetés 150 M Ft.
- ❖ Az életvezetési tanácsadás módszertani megújítása mintegy 100 M Ft.
- ❖

3.4. Családbarát felsőoktatás

3.4.1. Helyzetkép

A közelmúltban két kutatás is foglalkozott a fiatalok családalapítási terveinek felmérésével. A „Magyar Ifjúság Kutatás 2016” mint a fiatalok helyzetét általánosságban tárgyaló jelentés külön fejezetet szentelt a családalapítás, felnőtté válás kérdéskörének. A „Három királyfi, három királylány” mozgalom által készített „Család és karrier” kutatás kifejezetten az egyetemi hallgatók jövőterveit vizsgálta. E két

tanulmány megállapításaiból merítve információkhoz juthatunk a felsőfokú végzettségű fiatalok párválasztási szokásairól, gyermekvállalási, családalapítási terveiről.

Pozitív üzenete van annak, hogy a 15-29 éves korosztályban megállt a házasságok arányának csökkenése. Ebben a korcsoportban a felsőfokú végzettségűek azok, akiknél a legmagasabb a házasságban élők aránya (18%), míg az alap- és középfokú végzettségűek körében ez az arány számottevően kisebb (8-11%). Az egyetemisták jövőjüket döntő többségben házasságban képzelik el: 44% házasságot tervez, 45% előbb együttélést, majd ezt követően tervez házasságot (a teljes fiatal népesség 2/3-a tervez házasságot együttéléssel). A felsőfokú végzettségűek körében tehát kimagasló a tradicionális családi együttélés népszerűsége, a tudatos egyedüllét tervezése nem jellemző. Ugyanakkor a megkérdezés idején 37%-uknak nem volt párkapcsolata (a férfi megkérdezettek körében ez az arány 45%), ami rávilágít a kulturált ismerkedési lehetőség biztosításának fontosságára. Elsősorban az elszigetelődés veszélye, valamint a sok tanulnivaló akadályozza a párkapcsolatok kialakítását és fenntartását az egyetemisták saját bevallása szerint. Nem meglepő módon, a nők körében szignifikánsan magasabb azok aránya, akik tudatosan hosszú távra terveznek a párkapcsolatban, sőt házasságban kívánják azt kiteljesíteni (ez a teljes populáció szintjén megfigyelhető jelenség, nem csak az egyetemisták jellemzője). Összességében elmondható, hogy a felsőoktatásban tanulók a házasság intézményét rendkívül nagy arányban, a fiatalokat általánosságban meghaladó mértékben támogató és óhajtó fiatalok, akik azonban – kiváltképp a tanulmányi terhek okán - az átlagosat is meghaladó mértékű nehézségekkel szembesülnek az párkeresés, párválasztás terén.

A 15-29 éves népesség 14%-a vállalt már gyermeket, átlagosan 22,2 éves korban. A fiatalok átlagosan 1,7 gyermeket terveznek; akik korábban nem vállaltak, azok 28 éves korukban szeretnének először szülővé válni. A megkérdezettek leginkább a gyermeket vállalók munkahelyi karrierjét, tanulási lehetőségeit és anyagi helyzetét emelték, mint amelyekre negatív hatással bírhat a családalapítás. Amennyiben kifejezetten az egyetemista fiatalokat tekintjük, körükben a kétgyermekes családmodell a preferált (42%), míg nagycsaládban 18%-uk képzei el az életét. Amint a tudatos szingliség, úgy a tudatosan vállalt gyermektelenség sem jellemző a felsőoktatásban tanuló fiatalokra terveik szerint. A kívánt gyermekek száma szerinti termékenységi mutató értéke 2,5. Az egyetemi évek alatt megkezdett családalapítás támogatottsága minimális (1,8%), ehhez képest jelentősen többen, de még mindig egy kisebbség állna készen röviddel a diplomaszerezés után a gyermekvállalásra (14%). Ideális kornak a 25-30 éves kor tűnik számukra, miközben a férfiak jelentős arányban a 30-35 éves kort is ideálisnak tartják.

Nem köztudott azonban, amit a nemzetközi kutatások alátámasztanak, hogy a kezdeti pályaszakaszban történő munkaerőpiac-elhagyás nem okoz akkora veszteséget a női karrierútban, mint a későbbi, 30 éves korban vagy afelett bekövetkező szülési szabadság.

Az egyetemisták legnagyobb súllyal nem az anyagi feltételeket, hanem a rugalmas tanulmányi és vizsgarendet nevezték meg, mint ami az oktatási intézményen belül a legnagyobb mértékben segíthetné őket a tanulmányaik alatt történő gyermekvállalás terén. E tekintetben fontos a rendelkezésre álló lehetőségekről való információk köztudomásúbbá tétele. Ezt követően az oktatók, adminisztrátorok rugalmassága és az egyes materiális feltételek (szociális ösztöndíjak, lakbértámogatás, kollégiumi férőhelyek) hozzávetőlegesen egyenlő súllyal esnek latba a döntésnél. Nem sokkal marad el azonban az előbbiektől a megfelelő infrastruktúra megléte (pelenkázó, babaszoba, babafelügyelet az egyetemen).

A gyermekvállalás általános feltételei közt a hallgatók a megfelelő partner meglétét emelték ki legtöbben, míg a saját autó, a szociális ellátások, de még a házasság is viszonylag kisebb részben szerepelt feltételként. Akár a gyermekvállalás feltételeire, akár a tudatos halasztás okaira, vagy a hallgatók által a társadalom felé támasztott elvárásokra kérdeztek rá a kutatók, a munkavállalással kapcsolatos követelmények kivétel nélkül minden esetben a legjellemzőbb válaszok közé tartoztak. Ugyan a kutatások csupán az egyetemisták párválasztási, családalapítási terveinek felmérését célozták, a családbarát felsőoktatás megteremtése nem teljesülhet maradéktalanul az intézményi munkavállalók, így különösen az oktatónőket és kutatónőket, valamint az intézmény egyéb területén dolgozó nőket megcélzó családbarát intézkedések bevezetése nélkül. Külön intézkedéscsomag előkészítése javasolt, hogy ez a személyi kör is támogatást kapjon egyetemi, tudományos karrierje, valamint a családalapítás összeegyeztetése érdekében.

3.4.2. A beavatkozás indoklása

A hallgatók több mint fele a 25-30 év közötti életkort tartja ideálisnak az első gyermek megszületéséhez. 2012-ben a gyermekvállalás tervezett életkori átlaga 29 év volt, a Magyar Ifjúság Kutatás 2016 során már átlagosan 28 éves korra tették ezt terveikben a fiatalok, azonban többek között a diplomások és az aktív keresők későbbi életkorukban szeretnék gyermeket vállalni, mint a más csoportokba tartozó társaik. Ugyanakkor maga a gyermekvállalás részben biológiai okokból, részben a személyiség és a karrierfejlődés szempontjából is előnyösebb fiatalabb korban.

3.4.3. Hallgatói jövőkép

A Család és Karrier Kutatásban foglaltak alapján a gyermekvállalásban gondolkodó hallgatók rendszerszinten szeretnének változásokat elsősorban a felsőoktatási intézmények családbarát hozzáállásában. Értik ez alatt a flexibilitást, a pozitív hozzáállást, valamint a materiális és anyagi feltételeket is.

3.4.4. Akciók

- ❖ Információáramlás segítése a meglévő lehetőségekről való tájékozottsághoz.
- ❖ Pozitív hozzáállás a gyermeket vállaló férfi és női hallgatók iránt.
- ❖ Infrastrukturális feltételek lehetőség szerinti kialakítása
- ❖ A gyermekeket nevelő hallgatók anyagi körülményeinek javítása a jelenlegi támogatási rendszer esetleges kiszélesítésével a lakhatás, képzés, étkezés és a gyermekvállaláshoz kapcsolódó közvetlen költségek vonatkozásában.

3.4.4. Intézkedések

- ❖ Infrastrukturális állapotfelmérés a családbarát felsőoktatás jelenlegi helyzetéről.
- ❖ Babafelügyelet lehetőség szerinti biztosítása a felsőoktatási intézményekben. Ehhez kapcsolódóan, vagy ennek keretében – igényfelmérés alapján - mind a hallgatók, mind az oktatók és egyéb dolgozók gyermekeinek fenntartott, bölcsődei és óvodai nevelést biztosító szolgáltatás kialakítására.
- ❖ Megfelelő infrastruktúra kialakítására törekvés, különösen pelenkázó, babaszoba, menzán gyermek etetőszék, babakocsi tároló stb. kialakítására. Ezenél szükséges figyelemmel lenni arra is, ha az apa tanul a felsőoktatási intézményben.
- ❖ A kollégiumok fejlesztését a családbarát szempontok figyelembevételével javasolt véghezvinni. A családi szobák kialakítása segítheti azokat a hallgatókat elképzeléseik megvalósításában, akik már az egyetemi évek alatt vállalnának gyermeket.
- ❖ Egyetemi koordinációs pontok: tájékoztatás nyújtása a családtámogatásokról, valamint az oktatási intézmények által nyújtott családbarát szolgáltatásokról, egyéni tanrendek, vizsgarendek megtervezéséhez történő segítségnyújtás.
- ❖ A középiskolai pályaaorientációs napok, illetve felvételihez kapcsolódó nyílt napok/tájékoztató alkalmak során ösztönözni az intézményeket az ehhez kapcsolódó információkról, lehetőségekről való tájékoztatásra, hogy beépüljön a fiatalok gondolkodásába.

4 Tartalom, módszer

4.1 Oktatói felelősség, oktatói munka

4.1.1 Helyzetkép

Az oktatók a felsőoktatás azon szereplői, akik munkájukkal nap mint nap közvetlen kapcsolatba kerülnek a hallgatókkal. Ők képesek a legerősebb hatást kifejteni a hallgatókra, ők jelennek meg, mint a felsőoktatásban biztosított elsődleges szolgáltatás megvalósítói. Éppen ezért szükséges, hogy a munkájukhoz megfelelő minőségbiztosítási rendszer tartozzon, amely garantálja a hallgatók számára a magas színvonalat, az oktatók számára pedig a munkájukhoz kapcsolódó folyamatos visszajelzést. A problémakör aktualitása megkérdőjelezhetetlen, hiszen az új generációk felsőoktatásban való megjelenésekor rohamosan nő az oktatók és a hallgatók közötti távolság, egyre élesebben jelennek meg a generációs különbségek. A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Tervének célkitűzései között is szerepel az oktatás minőségének javítása, a 2.2.4-es számú célkitűzés ezzel kapcsolatban így fogalmaz: *„Az oktatásmódszertan és az oktatástechnika területén robbanásszerű fejlődés ment végbe a világon az utóbbi két évtizedben, és különösen az elmúlt 5 évben, amellyel a magyar felsőoktatásnak mindenképpen lépést kell tartania.”*

Ennek megfelelően az oktatói eredményesség és a hallgatói sikeresség, valamint elégedettség fenntartásához a hallgatói vélemények torzítatlan közvetítése szükséges az oktatók felé, biztosítva, hogy ezt tanulmányi előmenetelükre nézve közvetlen - akár negatív, akár pozitív - hatás nélkül tehessék meg. Az oktatókkal kapcsolatos visszajelzéseknek több csatornája is azonosítható. Ezek közül az egyik legfontosabb az Oktatói Munka Hallgatói Véleményezésének (továbbiakban: OMHV) rendszere. Emellett meg kellene jelennie egy másik visszajelzési csatornának, amely az OMHV célját megelőzve arra irányul, hogy az oktató egyáltalán a rávonatkozó szabályzatokat betartva végzi-e el a feladatait. A felsőoktatás egészét vizsgálva a jelenlegi helyzetkép egyik területen sem kielégítő, hiszen az intézményekben a hallgatói visszajelzések lehetőségei között hatalmas különbségek vannak. A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája által 2013-ban végzett adatgyűjtésben egyaránt találhatunk jó gyakorlatként azonosított, valamint a hallgatói visszajelzések figyelembe vételére teljesen alkalmatlan rendszereket. Az azóta eltelt négy évben, kötelezettségként jelent meg az oktatók minősítése során az OMHV figyelembevétele. Az oktatók egy része feltételezhetően azonban továbbra is érdemi visszajelzés, oktatásmódszertani képzés lehetősége nélkül végzi munkáját, miközben a hallgatók egy részének nincs lehetősége megfelelő keretek között visszajelezni az oktató munkájának szabályossági és más, minőségi dimenziók szerinti megvalósulásáról. A helyzetkép mögött megbúvó

okok között megtalálhatjuk a vonatkozó szabályozást, amely kijelöli a véleményezési rendszer szükségességét, a megvalósulás mikéntjét az intézményi és munkáltatói autonómia szellemében az intézmények hatáskörébe utalja. Ennek következményeként a keletkező adatok intézményenként eltérőek, illetve az eredményekhez való hallgatói és munkavállalói hozzáférés változó.

4.1.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ Az oktatók visszajelzés hiányában, szándékuk ellenére sem tudnak fejleszteni az oktatói munkájukon.
- ❖ A versenyképes szolgáltatásoknak alapvető feltétele, hogy a szolgáltatás igénybevevőjének lehetősége van a szabálytalanságok és a minőségi hiányosságok jelzésére. Ez jelenleg nem valósul meg kellőképpen a felsőoktatásban.
- ❖ Biztosítani kell a szolgáltatás igénybevevőjétől érkező visszajelzésekhez való hozzáférést.
- ❖ A munkavállalók feladatait rögzítő szabályzás szerinti működés ellenőrzésének hiánya a munkavállalói köteleességek és feladatok elvégzésének elmaradását eredményezik, melynek következtében a hallgatói jogbiztonság sérülésének veszélye áll fent.
- ❖ A tudományos életpályán való előmenetelben nagyobb szerepet kell szánni az oktatói munkának, mert a jelenlegi helyzetben a hallgatók személyes fejlődése háttérbe szorul az oktatók kutatói munkája mellett.
- ❖ A nemzetközi versenytársaknál az oktatói munka minőségének biztosítása és az oktatók hallgatói értékelésének rendszere kidolgozott.
- ❖ Az anonimizált, de megbízhatóan működő értékelési rendszer hiányában a hallgató kiszolgáltatott az oktatóknak és nincs rendszeresített lehetősége visszajelzést adni.

4.1.3 Hallgatói jövőkép

Az oktatók munkájukat maradéktalanul ellátják, a tudományos életpályára koncentrálnak, feladataik elvégzésében pontosak, a környezeti visszajelzésekre nyitottak és befogadók, a folyamatos fejlődésben elkötelezettek – a mindennapokban motiváltak.

4.1.4 Akciók

- ❖ Az oktatói kötelezettségek rögzítése szabályzati szinten, a tanulmányi szabályok betartásának nyomon követése és értékelése a minősítés során.
- ❖ A 395/2015. (XII. 12.) Korm. rendeletben szereplő OMHV eredmények figyelembevételére vonatkozó rész megvalósulásának ellenőrzése, nyomon követése intézményvezetői szinten.

- ❖ Oktatói minősítés során az oktatói munka hasonló súllyal essen számításba, mint a kutatói munka.
- ❖ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság bevonásával a jelenlegi szabályozási környezetből adódó, az OMHV eredmények intézményen belüli nyilvánosságának biztosítására irányuló lehetőségek vizsgálata.
- ❖ Az oktatók oktatói munka során használt készségeinek fejlesztését támogató képzési rendszer bevezetése.
- ❖ A felsőoktatási intézmények illetékes vezetői és hallgatói képviselői javaslatainak összegyűjtése, az ő bevonásukkal konferencia megrendezése, amelynek célja az oktatás minőségbiztosítására és az OMHV-re vonatkozó jó gyakorlatok összegyűjtése, a szükséges beavatkozások megalapozása.
- ❖ Az OMHV felmérésekhez tartozó adatgyűjtések minőségi, módszertani kritériumaira vonatkozó jó gyakorlatokat összefoglalása, az érintett országos szervezet(ek) közös álláspontjának formájában.
- ❖ Az oktatás minőségének értékelése mellett, létre kell hozni egy olyan felületet, mely az objektív problémák összegyűjtésére és a megoldásukban érintettekhez (HÖK, munkahelyi vezető, szakvezető, oktatási dékánhelyettes stb.) eljuttatására is lehetőséget ad.

4.1.5 Intézkedések

- ❖ Az oktatói kötelezettségek rögzítése szabályzati szinten, a tanulmányi szabályok betartásának nyomon követése és értékelése a minősítés során.
- ❖ Intézményi beszámolók előírása azzal kapcsolatban, hogy a Kjt. felsőoktatási végrehajtási rendeletének, a 395/2015. (XII. 12.) Korm. rendeletnek az OMHV figyelembevételére vonatkozó előírásai hogyan valósultak meg a gyakorlatban.
- ❖ A 395/2015. (XII. 12.) Korm. rendelet módosítása, hogy az oktatói munka azonos súlyt kapjon a minősítés során, mint a kutatói munka.
- ❖ A NAIH megkeresése az EMMI és a HÖÖK által, szükség esetén az Nftv. 3. mellékletének az OMHV-eredmények továbbítására vonatkozó pontjának módosítása.
- ❖ Az intézmények alakítsák ki annak struktúráját, hogy gondoskodhassanak az oktatók folyamatos továbbképzéséről, különösen a pedagógiai módszertan területén. Az intézmények kötelesek oktatóikat támogatni az oktatói munkájuk fejlesztésében, valamint biztosítani, hogy lehetőséget kapjanak az oktató szakterületéhez kapcsolódó újdonságok (piacon is releváns és aktuális tudás) elsajátításához.

- ❖ Össze kell gyűjteni a felsőoktatási intézmények érintett oktatási minőségbiztosításban érintett vezetőinek és hallgatói képviselőinek jó gyakorlatait, javaslatait, illetve egy konferencia vagy konferenciasorozat keretében lehetőséget kell teremteni az OMHV lebonyolítására, az OMHV-eredményekhez főzött következményekre (pl. erkölcsi és/vagy anyagi elismerés, differenciált jövedelemelosztás, előléptetés stb.) és a minőségbiztosítás egyéb elemeire vonatkozó jó gyakorlatok disszeminációjára, valamint az esetlegesen szükséges központi intézkedések megalapozására.
- ❖ Az érintett országos szereplők alakítsanak ki egy közös álláspontot az intézmények számára, amely az OMHV-eredmények oktatóra vonatkozó következményeit taglaló javaslatokat valamint az adatgyűjtés és kiértékelés módszertanára vonatkozó alapelveket tartalmaz. Az állásfoglalással párhuzamosan ki kell alakítani olyan, az OMHV minőségével kapcsolatos célértékeket és egyéb követelményeket, amelyeket az intézményeknek el kell érni 2020-ig. Ehhez igazodva a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 12. § (3) bekezdés e) pont ec) alpontjában szereplő „minőség és teljesítmény alapján történő differenciálás” megvalósítását ki kell szélesíteni.
- ❖ Az oktatók számára szupervíziós szolgáltatás bevezetése a kiégés megelőzése és a hivatástudat fenntartása érdekében.
- ❖ Az objektív problémák összegyűjtésére és a beavatkozásra jogosultak számára automatikus eljuttatására is lehetőséget adó felület fejlesztése.

4.1.6 Forrásigény

A pontos forrásigény nem határozható meg.

4.2 A képzések tartalma

4.2.1 Helyzetkép

A Bologna-rendszerű képzések bevezetését követő 10 évben nem került sor a felsőoktatási intézmények által indítható képzések felsorolását, valamint tartalmát meghatározó jogszabályok átfogó felülvizsgálatára. Így 2015-re időszerűvé vált a felsőoktatási szakok struktúrájának és az egyes szakok tartalmi kereteinek modernizációja.

A Kormány 2015 júniusában fogadta el a felsőoktatási szakok jegyzékét újraszabályozó 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendeletet. Ezt követően a Magyar Rektori Konferencia, valamint a felsőoktatáson kívüli szakmai, illetve munkaadói szervezetek – részleges – bevonásával felülvizsgálatra kerültek a szakok képzési és kimeneti követelményei, amelynek eredményeképpen kiadásra került a felsőoktatási

szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról szóló 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet. A rendelettel megállapított új követelményeket első alkalommal a 2017/2018. tanévben az első évfolyamot megkezdő hallgatókra kell alkalmazni. Az intézményeknek tehát 2017 nyaráig kellett átdolgozniuk tanterveiket, és szeptembertől már a megújult szerkezetben indulhattak a képzések. A felsőoktatási stratégia 3.1.5-ös pontja is megállapítja, hogy a szakok Képzési és Kimeneti Követelményeinek 2016-os felülvizsgálata sikeresen lezárult, azonban annak a gyakorlatba történő implementálása még nem ment végbe teljes mértékben.

Sem a hatályos képzési és kimeneti követelmények – a sporttudomány képzési terület kivételével –, sem a magasabb szintű jogszabályok nem tartalmaznak előírást a képzés keretein belül történő testnevelési foglalkozásokra vonatkozóan.

A képzések tartalmán belül a szakmai gyakorlatok kérdését is önállóan kell említeni, hiszen ezek továbbra is hangsúlyos szerepet kapnak számos szak képzési és kimeneti követelményeiben, ugyanakkor a korábbi, a szakmai gyakorlatokkal kapcsolatos költségeket célzottan fedező támogatás megszűnése óta az intézmények egyre kevesebb figyelmet tudnak fordítani ezekre. Előrelépést jelentett, hogy az új képzési és kimeneti követelményekben a legtöbb szakmai gyakorlathoz már tartozik kreditérték, ugyanakkor még mindig találni olyan szakokat, ahol ez nem valósul meg. További pozitív változás az is, hogy 2016 óta az Oktatási Hivatal helyszíni ellenőrzés keretében vizsgálhatja a felsőoktatási intézmény szakmai gyakorlat-szervezési tevékenységét, a nyilvántartásában lévő szakmai gyakorlóléhely, belső gyakorlóléhely nyilvántartási adatainak valóságát, teljességét, megfelelőségét és jogszerűségét. Az Nftv. szerint a szakmai gyakorlatért díjazás illeti meg a hallgatót.

4.2.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ Az akadémiai, valamint a munkaerő-piaci szempontoknak és társadalmi érdekeknek egyaránt folyamatosan érvényesülniük kell a képzések tartalmában. Annak érdekében, hogy a helyi tantervek naprakészségét biztosítani lehessen, és folyamatosan hozzá lehessen igazítani őket a hallgatói és a munkaerő-piaci elvárásokhoz, szükséges a képzési és kimeneti követelmények folyamatos felülvizsgálati, aktualizálási metodikájának biztosítása. A folyamatos felülvizsgálat biztosíthatja a munkaerő-piaci szereplők elvárásainak folyamatos figyelembevételét is.
- ❖ Nem ismert még, hogy az új képzési és kimeneti követelmények alapján módosított tantervek mennyiben vezethetnek javuláshoz e téren.

- ❖ Egyes esetekben a tantárgyak kreditértéke és a teljesítésükhöz szükséges időbefektetés között nem teljesül az Nftv. 108. § 24. pontjában előírt összefüggés. Ezeken túl olyan esetekre is fény derült, amikor az Nftv. 81. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakkal szemben egy adott, a tantervben szereplő kötelező, de külső helyszínen tartott tantárgy (pl.: terepgyakorlat, sporttábor stb.) felvételéért a hallgatót térítési díj fizetésére kötelezték. (Mindezeket a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság bevonásával szükséges visszaszorítani.)
- ❖ Az intézmények nem tudnak kellő erőforrást fordítani a szakmai gyakorlatok minőségének fenntartására, valamint a vonatkozó előírások betartására. Esetenként az intézmények nem rendelkeznek elegendő számú gyakorlati férőhellyel, a hallgató maga kénytelen gyakorlati férőhelyet találni, az ilyen esetekben – az intézmény és a gyakorlati hely közötti együttműködés hiánya miatt – kifejezetten jelentkezik az a probléma, hogy a szakmai gyakorlat tartalmilag nem kapcsolódik megfelelően a hallgatók képzéséhez.

4.2.3 Hallgatói jövőkép

A képzési és kimeneti követelmények és a tantervek folyamatos, az érintett szereplők bevonásával történő felülvizsgálata és átgondoltan bevezetett fejlesztései biztosítják, hogy a képzések naprakész tudást adjanak. A tantervekben a kreditszámok igazodnak a befektetni szükséges munkamennyiséghez, a kötelező tantervi elemek kapcsán a hallgatót nem terheli többletfizetési kötelezettség.

4.2.4 Akciók

- ❖ A képzési és kimeneti követelmények folyamatos felülvizsgálata a munkaerő-piaci szereplők bevonásával.
- ❖ A kötelező tantárgyak felvételéhez, teljesítéséhez fűződő fizetési kötelezettségekre vonatkozó intézményi gyakorlatok felülvizsgálata.
- ❖ A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) minőségbiztosítási szerepének támogatása.
- ❖ Intézményi testnevelés órák helyzetének rendezése.
- ❖ A szakmai gyakorlatok kreditértékének felülvizsgálata.
- ❖ A szakmai gyakorlatok minőségbiztosításának megerősítése.
- ❖ Az Oktatási Hivatal szakmai gyakorlatokra vonatkozó ellenőrzési tevékenységének megerősítése.

- ❖ A közigazgatási szervek szakmai gyakorlatos hallgatók fogadására vonatkozó gyakorlatának felülvizsgálata, a gyakornokok fogadásának támogatása.

4.2.5 Intézkedések

- ❖ Az EMMI-nek ki kell dolgoznia a képzési és kimeneti követelmények ciklikus és ütemezett (képzési területenkénti) felülvizsgálatának menetrendjét, és azt végre kell hajtani a Magyar Rektori Konferencia bevonásával.
- ❖ Fel kell hívni az állami fenntartású intézmények kancellárjainak, illetve a nem állami fenntartású intézmények rektorainak figyelmét arra, hogy vizsgálják felül intézményüknek az Nftv. 81. § (1)-(2) bekezdés szerint ingyenesen (illetve az önköltséges hallgató esetén az általa fizetendő önköltség fejében) igénybe vehető szolgáltatásokkal kapcsolatban előírt térítési díjakkal kapcsolatos gyakorlatot. Az esetlegesen feltárt díjakat szüntessék meg, szükség esetén azok értéke kerüljön beépítésre az adott képzés önköltségébe.
- ❖ Fel kell hívni a MAB figyelmét, hogy az Oktatási Hivatal részére a hatósági eljárásokhoz (mind a képzés indításának engedélyezésekor, mind a működési engedély felülvizsgálatakor) adott szakértői véleményében fokozott figyelmet fordítson a 87/2015. Korm. rendelet 5. mellékletében a szakindítás feltételeként meghatározott személyi és tárgyi feltételek maradéktalan teljesülésének értékelésére. A MAB mérje fel, hogy ehhez szükséges-e további intézkedés, és azokat hajtsa végre.
- ❖ Felül kell vizsgálni a felsőoktatási képzésekben a testnevelés órák helyzetét, és annak megfelelően kell kidolgozni ezek jövőbeli rendszerét.
- ❖ A képzési és kimeneti követelmények módosítása során meg kell vizsgálni a szakmai gyakorlat teljesítése kreditértékkel való rendelkezését.
- ❖ Létre kell hozni egy olyan felületet, ahol a hallgatók átlátható és transzparens módon értékelhetik a szakmai gyakorlati helyeket, amely megkönnyíti a gyakorlat előtt álló hallgatók választását is.
- ❖ Fel kell mérni az intézmények szakmai gyakorlati helyekre vonatkozó minőségbiztosítási és egyéb tárgyú szabályozásait, és azok gyakorlati megvalósulását.

4.2.6 Forrásigény

Az intézkedések közül forrásigény a Diákhitel 2. kiterjesztéséhez kapcsolódó többlet-kamattámogatás formájában jelentkezik, amelynek becsült értéke évi 50 M Ft.

A szakmai gyakorlatokat érintően forrásigény három területen jelentkezhet (ezek pontos mértéke nem meghatározható):

- ❖ az OH ellenőrzési tevékenységének esetleges bővítése;
- ❖ a külső értékelési felület létrehozása;
- ❖ az intézményi fejlesztésekhez szükséges célzott forrás.

4.3 Kötelező nyelvvizsga

4.3.1 Helyzetkép

A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Cselekvési Terv 2016-2020 3.1.5.-ös pontja is megfogalmazza, hogy a bemeneti követelményeket minden felsőoktatási képzés esetében szigorítani kell a nyelvvizsga-kritériumok szempontjából. Magyarország Kormánya a 335/2014. (XII.18.) Korm. rendeletben, – amely a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII.29.) Korm. rendelet módosításáról szól – elrendelte, hogy a 2020. évi felvételi eljárástól kezdődően a felsőoktatási felvételi eljárás során a felvételizők számára kötelező lesz legalább egy, B2 szintű, komplex nyelvvizsga vagy azzal egyenértékű okirat megléte. (A kormányrendelet a művészet képzési területre jelentkezők számára felmentést ad ezen kötelezettség alól.)

A 2020-21-es felvételi eljárás közeledtével kiemelten fontos, hogy az 1360/2017. (VI. 12.) Korm. határozatban foglaltak szerint elinduljon a köznevelésben az idegennyelv-oktatásra vonatkozó feltételek felmérése és az idegen nyelv oktatásának fejlesztésére vonatkozó nemzeti középtávú stratégia kidolgozása. A felmérés elvégzésének határidejeként meghatározott 2018. február 28. lehetővé teszi, hogy amennyiben a felmérés megerősíti az alapvető jogok biztosának jelentésében leírtakat (AJB-360/2017), illetve a különböző szervezetek részéről megfogalmazott aggályokat, még megfelelő időben felülvizsgálható lehet a Korm. rendelet.

A leendő stratégia egyik központi eleme az idegen nyelvet oktató pedagógusok helyzetének rendezése kell, hogy legyen.

A Kormány döntött 2018 januárjától kezdődően az első sikeres B2-es szintű nyelvvizsga díjának visszatérítéséről.

4.3.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A Kormány határozatában foglaltak szerint az EMMI széleskörű felmérést végez az idegen nyelv oktatásának helyzetéről a közoktatásban, és ezzel összefüggésben a felvételi eljárásban a nyelvvizsga 2020-tól kezdődő kötelezővé tételének várható hatásairól. Az alapvető jogok

biztosának jelentése, valamint a HÖÖK Jövőkép Programjának megállapításai alapján is indokolt, hogy a felmérés kitérjen az alábbi kérdéskörökre:

- A felsőoktatásba a legutóbbi években jelentkezők nyelvvizsga-adatainak vizsgálata;
- a fentiek során külön figyelmet kell fordítani a HH/HHH-s jelentkezőkre, a fentiekben hivatkozott adatok szerint figyelembe véve, hogy a HH/HHH-s felvételizők még kisebb eséllyel kerülhetnének a felsőoktatásba, ami tovább nehezítené a társadalmi mobilitás helyzetét;
- a kötelező nyelvvizsga bevezetésének felsőoktatásra gyakorolt átfogó hatásának elemzése;
- a köznevelésben alkalmazott iskolai gyakorlatok, módszerek hatékonyságának, eredményességének vizsgálata.

4.3.3 Hallgatói jövőkép

A köznevelésben részt vevő diákok nyelvoktatásának feltételei biztosítottak: ez a minőségi felsőoktatás záloga.

4.3.4 Akciók

- ❖ 2017-től a felvett évfolyamok nyelvi kompetenciáinak folyamatos monitorozása, a nyelvvizsgák és idegen nyelvből tett az előrehozott érettségik számának nyomon követése, külön figyelmet fordítva a HH/HHH-s személyekre, a fogyatékossgal élőkre, diszlexiásokra, diszgráfiásokra.
- ❖ Idegen nyelvi tanárok számára továbbképzések indítása – különös figyelmet szentelve a nyelvvizsga-felkészítés módjára és a szakmódszertanra. A vizsgálati, kutatási eredmények alapján további intézkedések meghatározása. A köznevelésben, a közoktatásban az idegen nyelv tanítása során csoportbontás ösztönzése.
- ❖ A továbbképzések eredményességének vizsgálata.
- ❖ Nyelvi kompetencia fejlesztése mentorálási tevékenység révén.
- ❖ A vonatkozó jogszabályok módosítása a nyelvtanulást nehezítő fogyatékossgal rendelkező felvételizők esetében.
- ❖ Felkészítő anyagok (e-learning) fejlesztése a diákok és pedagógusok számára.

4.3.5 Intézkedések

- ❖ Folyamatos tájékoztatás az 1360/2017. (VI. 12.) Korm. határozatban meghatározott felmérés előrehaladásáról.

- ❖ A HÖÖK bevonása a 1360/2017. (VI. 12.) Korm. határozatban meghatározott stratégia véleményezésébe.
- ❖ A 335/2014. (XII.18.) Korm. rendelet módosítása a nyelvtanulást nehezítő fogyatékkal rendelkező felvételizők esetében.
- ❖ Felkészítő (e-learning) anyagok elkészítéséhez kapcsolódó szakmai anyagok elkészítése és az ehhez kapcsolódó ütemezés meghatározása.
- ❖ Tájékoztatást kell nyújtani az első ingyenes nyelvvizsga feltételeiről.
- ❖ Szükséges a 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet módosítása annak érdekében, hogy az idegen nyelvet oktató pedagógusok naprakész információkkal rendelkezzenek az aktuális nyelvvizsga-követelményekről:
 - Az idegen nyelvet oktató pedagógusnak legalább két évente kötelező részt vennie a nyelvvizsga követelményekkel kapcsolatos továbbképzésen.

4.3.6 Forrásigény

A szükséges forrásigény az 1360/2017.(VI. 12.) Korm. határozatban előírt felmérés eredményei alapján határozható meg.

4.4 Bürokrácia

4.4.1 Helyzetkép

Magyarországon általános jelenség a túlbürokratizáltság, és ez különösen igaz a felsőoktatás sajátos jogállása és működési mechanizmusai miatt az intézményrendszer működtetésére. 2010-2014 közötti kormányzati időszakban már voltak törekvések az állami bürokrácia csökkentésére. Ezt követően 2015-ben a közigazgatás egyes területein sikerült pozitívumokat elérni, de a felsőoktatásban az eredmények egyelőre felületesek, amelyek egyik eredménye a diákigazolvánnyal és a felvételi eljárással kapcsolatos egyes eljárási díjak eltörlését tartalmazták. A hallgatók ennek minden szintjét érzik és tapasztalják az oktatás, valamint ahhoz kapcsolódó ügyintézés során – erről ad fontos visszajelzést a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciájának Jövőkép Programja.

4.4.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A 2015-ös bürokráciacsökkentő törvénycsomag célja az volt, hogy az állampolgárok és a vállalkozások ügyintézési terhei csökkenjenek, a folyamatok egyszerűsödjének és felgyorsuljanak. Fontos ennek a szemléletnek és törekvésnek a felsőoktatásra történő kiterjesztése.

4.4.3 Hallgatói jövőkép

A felsőoktatási intézmények belső szabályozói, szervezeti egységei biztosítják a hatékony működést: átláthatóan, szolgáltatói felfogásban, gördülékenyen és megoldás orientáltan. A felsőoktatáshoz tartozó értékteremtő tevékenységek megvalósulását támogatják, és nem akadályozzák. A hallgatók ügyeinek kezelése az ügyfélbarát felfogásra épül.

4.4.4 Akciók

- ❖ Országos felülvizsgálat – modellek, elemzések készítése az intézmények jelenlegi jogi státuszáról.
- ❖ Az intézményi informatikai háttér fejlesztése, az online ügyintézési rendszer professzionális kialakítása.
- ❖ A Diákhitel-ügyintézés egyszerűsítése.
- ❖ Elektronikus adatbázis létrehozása, hogy ne kelljen a hallgatóknak minden évben azokat a dokumentumokat leadni, amelyek nem változtak.
- ❖ Egyablakos ügyintézési rendszer kialakítása a hallgatói ügyekben. Online ügyintézés lehetőségeinek kiszélesítése.
- ❖ A hallgatók által fizetett – szolgáltatásokhoz és ügyintézéshez kapcsolódó – térítések felülvizsgálata.
- ❖ A felsőoktatási felvételi eljárás során a Felsőoktatási Információs Rendszerben megadott adatok és információk legyenek közvetlenül elérhetőek a felsőoktatási intézmények számára.

4.4.5 Intézkedések

- ❖ Felmérés elvégzése a jól működő online ügyintézési rendszer kialakításához.
- ❖ Javaslattétel az ügyintézői munkavállalók továbbképzésére és bérrendezésére.
- ❖ Egyablakos ügyintézési rendszer kialakítása.
- ❖ Szolgáltatásokhoz kapcsolódó díjak felülvizsgálata.
- ❖ A szolgáltatási rendszerben dolgozók megfelelő kiválasztási rendszerének kialakítása, a rendszerben tevékenykedők folyamatos képzése és bérrendezése.
- ❖ A hallgatói térítések felülvizsgálatát követően a szükséges jogszabályi módosítások végrehajtása, az intézmények számára ajánlások megfogalmazása

4.4.6 Forrásigény

A pontos forrásigény nem határozható meg.

4.5 Tanárképzés

4.5.1 Helyzetkép

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény rendelkezett arról, hogy a 2013/14-es tanévtől kezdődően a tanárképzés osztatlan formában folyik 4+1 éves (általános iskolai tanárképzés), 4,5+1 éves (vegyes tanárképzés) vagy 5+1 éves (középiskolai tanárképzés) időtartamban, melyben a plusz egy év az összefüggő iskolai szakmai gyakorlat ideje, és a tanárszakot meghatározott szakpárokból lehet csak elvégezni. Az új képzés típus bevezetése mellett párhuzamosan kifutó rendszerben még fut az osztott tanárképzés is, az utolsó ilyen mesterszakot 2016 szeptemberében indították a tanárképzésben érintett intézmények. A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terve éppen ezért kiemelt területként kezeli a tanárképzést, melynek minőségi fejlesztése a 6.5.1., 6.5.2. és 6.5.3. célkitűzésekben is megjelenik, melyek hangsúlyozzák a terület folyamatos felülvizsgálatának, fejlesztésének szükségességét.

A felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012 (XII. 29.) Korm. rendelet 18. § (4) bekezdése szerint a felvételi során a jelentkezőknek kötelezően részt kell vennie a pályaaalkalmassági vizsgálaton, melyet a hallgató által első helyen megjelölt intézmény folytat le, saját szabályzatában meghatározott részletszabályok szerint. A jelenleg valamennyi intézményben megegyező alapvető előírások szerint, a vizsgálat több lépcsőből épül fel. A felvételizőnek az elektronikus jelentkezés során mellékelnie kell egy motivációs levelet, majd az intézményben szóbeli elbeszélgetésen vesz részt, és nyilatkozik megfelelő egészségügyi állapotáról a felvételi bizottság előtt. A tanárképzésben részt vevő hallgatók a HÖOK Jövőkép Programja során jelezték, hogy jelenlegi formájában a pályaaalkalmassági vizsgálat nem tudja betölteni szerepét, hiszen nem tudja teljes körűen kiszűrni a pedagógus pályára alkalmatlan jelentkezőket, a későbbiekben ehhez hasonló szűrési lehetőség pedig nincs.

A tanárképzés tanulmányi kérdéseire vonatkozóan a 283/2012. (X.4.) Korm. rendelet és a 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet részletekbe menő szabályozást tartalmaz.

Az osztatlan tanárképzés jelenlegi szabályozása megnehezíti a hallgatói mobilitást. A két szakpár mellett a hallgatóknak számos nehézsége van a megfelelő külföldi partnerintézmények megtalálásában, illetve az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat, mely mintegy szakmai gyakorlatnak is megfeleltethető, nem végezhető külföldön, mivel az a hazai oktatási rendszer, a pedagógus-feladatok, a módszertan megismerésére és készséggé válására fenntartott időszak.

A Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terve is kiemelt területként kezeli a tanárképzést, melynek minőségi fejlesztése a 6.5.1., 6.5.2. és 6.5.3. célkitűzésekben is megjelenik, melyek hangsúlyozzák a terület folyamatos felülvizsgálatának, fejlesztésének szükségességét.

4.5.2 Beavatkozás indoklása

- ❖ A pedagógusképzés minőségének javítása stratégiai jelentőségű ezért minden építő, a rendszert támogató javaslatot fel kell dolgozni.

4.5.3 Hallgatói jövőkép

A tanári pálya vonzó, a képzésben résztvevők megkapják azt a tudást, valamint elsajátítják azon készségeket, amelyek segítik őket pályájuk során és a tanítás iránt elkötelezett pedagógussá válnak.

4.5.4 Akciók

- ❖ A Tempus Közalapítvány bevonásával felmérés készítése és - ennek eredményeit figyelembe véve - cselekvési terv készítése a pedagógusképzésben résztvevő hallgatók számára elérhető külföldi részképzések elérhetőségéről
- ❖ A tanárszakos KKK-k felülvizsgálata.
- ❖ A pályaalkalmassági vizsgálat felülvizsgálata, munkacsoport felállítása.
- ❖ A módszertani elemek mennyiségének növelése a tantervekben.

4.5.5 Intézkedések

- ❖ A képzési és kimeneti követelményeket felül kell vizsgálni.
- ❖ Az összefüggő iskolai gyakorlat beszámítása a gyakornoki időbe.

4.5.6 Forrásigény

1. számú függelék: Juttatási normatívák átalakítása és kiigazítása a korábbi inflációnak megfelelően. (A táblázat a lakhatási normatíva 40-60 %-os megosztásával számol.)

	2014-es összeg		2016-os összeg		2017-es inflációkövető összeg, eredeti forrásszerkezetet feltételezve		2017-es javaslat a forrásszerkezet ésszerűsítésével a jelenlegi felhasználás alapján				
régi forrásszerkezet	1 főre	összesen	1 főre	összesen	1 főre	összesen	forrás jelenlegi felhasználása	felhasználásra jutó összegösszeg	új forrásszerkezet	új forrásszerkezet szerinti összeg	új forrásszerkezet szerint 1 főre jutó összeg
kollégiumi fenntartási normatíva	116 500 Ft	4 414 M Ft	116 500 Ft	4 059,8 M Ft	168 000 Ft	5 854,5 M Ft	100 % kollégiumra	5 854,5 M Ft	kollégiumi fenntartási támogatás	9 484 M Ft	272 144 Ft
lakhatási támogatás	60 000 Ft	4 562 M Ft	60 000 Ft	4 190,8 M Ft	86 600 Ft	6 048,7 M Ft	60 % kollégiumra	3 629,2 M Ft			
							40 % hallgatói ösztöndíjra	2 419,5 M Ft			
hallgatói normatíva	119 000 Ft	16 097 M Ft	119 000 Ft	14 543,1 M Ft	171 600 Ft	20 971,4 M Ft	100 % hallgatói ösztöndíjra	20 971,4 M Ft	hallgatói juttatások normatívája	25 344 M Ft	207 379 Ft
Bursa Hungarica	n.r.	956 M Ft	n.r.	866,2 M Ft	n.r.	866,2 M Ft	100 % hallgatói ösztöndíjra	866,2 M Ft			
							56 % hallgatói ösztöndíjra	1 086,8 M Ft			
tankönyv-, jegyzettámogatási, sport- és kulturális normatíva (TJSK)	11 900 Ft	1 653 M Ft	11 900 Ft	1 499,7 M Ft	15 400 Ft	1 940,8 M Ft	44 % jegyzet, sport- és kulturális támogatás	853,9 M Ft	tankönyv-, jegyzettámogatási, sport és kulturális normatíva	854 M Ft	6 776 Ft
köztársasági ösztöndíj	340 000 Ft	389 M Ft	340 000 Ft	353,0 M Ft	440 000 Ft	456,8 M Ft	100 % nemzeti felsőoktatási ösztöndíjra	456,8 M Ft	nemzeti felsőoktatási ösztöndíj normatívája	457 M Ft	440 000 Ft
önköltséges hallgatók támogatásának forrása	-	-	-	-	-	-			hallgatók által befizetett önköltség meghatározott, elkülönített része		
Összesen		28 071,0 M Ft		25 512,6 M Ft		36 138,4 M Ft		36 138,4 M Ft		36 138,4 M Ft	

2. számú függelék (Fokozatváltás a Felsőoktatásban Stratégia Cselekvési Terv 2016-2020, 6.1 Orvos-, egészségügyi és szociális képzés 65. oldal)

	Orvos és fogorvos hallgató összesen	Ebből külföldi	Külföldi hallgatók aránya
Debreceni Egyetem	3 833	1 972	51%
Pécsi Tudományegyetem	3 381	1 831	54%
Semmelweis Egyetem	5 353	2 553	48%
Szegedi Tudományegyetem	2 710	1 187	44%